

δοχείον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὰ ἐξῆς ἀναφαιρέτως ἅπαντα καὶ ἀναποσπάστως εἰς διηνήκειαν.

β'. Ἡ γοῦν βασιλεία μου χαριζομένη τοῦτο μὲν τῇ προσοῦσῃ τούτῳ πρὸς αὐτὴν γνησιότητι καὶ τῇ εὐγενείᾳ τοῦ σώματος, τοῦτο δὲ καὶ τῇ καρτερικῶν αὐτοῦ καὶ γενναίων ὑπὲρ τοῦ τῶν Ῥωμαίων γένους ἐν τοῖς περιστατικοῖς τῶν καιρῶν ἀνταμειβομένη, προσέτι γε μὴν δεξιουμένη καὶ τῇ οἰκίᾳ οἰκίᾳ εὐλογον ὡς θεοφιλὲς ἀγαθαῖς συμπληρώσει, τὴν κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην τοιαύτην σεβασμίαν μονὴν τοῦ Σωτῆρός μου Χριστοῦ τοῦ Λατόμου διαρρέται τῇ τοιοῦτῳ περιποθῆτῳ ἀνεψιῶν αὐτῆς τῇ τιμιωτάτῃ ἐν μοναχοῖς Κομνηνῶν κυρῶ Ἰωάννα τῇ Μαλιασηνῇ, καὶ θεσπίζει καὶ διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς, ἵνα αἱ διειλημμένοι τούτου δύο μοναὶ ἔχωσι τὴν τοιαύτην μονὴν ἡνωμένην μετ' αὐτῶν, καὶ ἔχωσιν αὐτὴν ὡς δοχεῖον εἰς τὴν διηνήκειαν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναποσπάστως, ἀναφαιρέτως καὶ ἀδιαίρετως μετὰ τῶν ἀρτίως εὐρισκομένων ταύτῃ δικαίων καὶ πραγμάτων καὶ κατεχομένων παρ' αὐτῆς διὰ τε χωραφίων, ἀμπελώνων, μυλοστασίων, ἐνοικιακῶν καὶ τῶν ἐτέρων ἐν τῇ καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης· καὶ μὴ εὐρίσκωσιν αἱ τοιαῦται μοναὶ παρὰ τινος τῶν ἀπάντων ἐπὶ τούτῳ ἔχλησιν τινα ἢ διασεισμὸν ἢ ἐμποδισμόν, ἀλλ' ἵνα διαμένη ἢ δηλωθῆσιν μονὴ τοῦ Σωτῆρός μου Χριστοῦ τοῦ Λατόμου εἰς δοχεῖον τῶν δηλωθεισῶν τούτου δύο μονῶν ἀναπόσπαστος πάντῃ καὶ ἀναφαίρετος καὶ ἀδιαίρετος εἰς διηνήκειαν τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, ὅς δὴ καὶ ἐσεῖται πρὸς τὴν διαμένειν τὴν τοιαύτην μονὴν ἡνωμένην μετὰ τῶν ἀνωτέρω διειλημμένων δύο τούτου μονῶν ὡσπερ τι φρούριον ἀσφαλιστάτον, ἀπειργον πάντῃ τὸν βουλευθησόμενον ἀνατρυπὴν τινα ποιῆσαι κατὰ τι τῶν διορισμένων καὶ τεθεσπισμένων τῇ βασιλείᾳ μου ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μονῇ, καὶ διακωλύον ἅπαν ὀχληρὸν καὶ ἐπηρεαστικόν.

γ'. Ἐπι επικυροῖ ἡ βασιλεία μου διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς καὶ τοὺς προγεγονότας τῇ τοιοῦτῳ περιποθῆτῳ ἀνεψιῶν αὐτῆς, τῇ τιμιωτάτῃ ἐν μοναχοῖς Κομνηνῶν κυρῶ Ἰωάννα τῇ Μαλιασηνῇ, χρυσοβούλλους λόγους τῆς βασιλείας μου κατὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν περιλήψιν, ἀνευ μέντοι τῆς μιᾶς τῶν διαληφθεισῶν μονῶν, δηλαδὴ τῆς διακειμένης ἐπάνω τοῦ ὄρους τῆς Δρυανουθαίνης τῆς τοῦ τιμίου μου Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ τοιαύτη μονὴ, γυναικεία οὖσα τὸ πρότερον, θελήσει τοῦ τοιοῦτου περιποθῆτου ἀνεψιῶν τῆς βασιλείας μου, Κομνηνοῦ κυρῶ Ἰωάννα τοῦ Μαλιασηνοῦ, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς συζύγου αὐτοῦ τῆς περιποθῆτου ἀνεψιᾶς τῆς βασιλείας μου, τῆς τιμιωτάτης μοναχῆς Κομνηνῆς κυρᾶς Ἀνθούσης Μαλιασηνῆς τῆς Παλαιολογίνης, ἧτις καὶ τὴν τοιαύτην μονὴν ἐκ βλάβρων ἀνέγειρε καὶ συνέστησεν, ἀποκατέστη νῦν εἰς ἀνδρῶν μονὴν, ὀφείλει ἔχειν τὴν στέργον καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ βίβαιον, καθὼς ἀμφότεροι διετάξαντο· ἐπεὶ δὲ ἀνέφερον καὶ ὅτι ἡ εἰς

τὴν Χάρμαιναν διακειμένη μονὴ τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς παναγίας ἀνετέθη εἰς μετόχιον παρὰ τοῦ ἱερομονάχου Θεοδοσίου δι' ἐγγράφου αὐτοῦ παραδόσεως, τοῦ καὶ συστησαμένου ταύτην πρὸς τὴν σεβασμίαν μονὴν τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς Μακρινιτίσσης καὶ ὀξείας ἐπισκέψεως μετὰ τῶν προσόντων ταύτῃ δικαίων καὶ πραγμάτων καὶ κατεχομένων παρ' αὐτῆς μέχρι τοῦ νῦν, ὀφείλει ἔχειν καὶ τοῦτο οὕτως καὶ διαμένειν ἀναποσπάστως καὶ ἀναφαιρέτως εἰς μετόχιον τῆς διαληφθείσης σεβασμίας μονῆς. Αἱ δὲ δηλωθῆσαι δύο τούτου μοναὶ, ἢ τε τῆς ὑπεράγνου μου Θεομήτορος τῆς Μακρινιτίσσης καὶ ὀξείας ἐπισκέψεως καὶ ἢ τοῦ τιμίου μου Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας, αἱ καὶ γονιούθεν τούτοις διαφέρουσαι, οὐκ ὀφείλουσιν ἑτέρα ἑτέρας κατεξανίστασθαι, ἀλλὰ διατηρεῖσθαι ἐκάστη κατὰ πᾶσαν τὴν ἐν τοῖς κυρίοις μοναστηρίοις φυλασσομένην τάξιν τε καὶ κατάστασιν, καὶ κατέχειν τὰ προσαρμόπαντα ἐκάστη ἀνὰ μέρος κτήματά τε καὶ μετρίχια, καὶ μηδέποτε πειραθῆναι τὴν ἑτέραν ὑπαγαγεῖν εἰς μετόχιον καὶ ποιῆσαι ὑφ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ διαμένειν ἀνὰ μέρος καὶ καθ' αὐτάς, καθὼς οὕτοι καθ' ὃ κτήτορες, καὶ διεσκέψαντο καὶ διετάξαντο. Ὀφείλει δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν, ὁ οἰκέτος τῇ βασιλείᾳ μου Κομνηνῆς κυρῶς Ἰωάννης Παλαιολόγος ὁ Μαλιασηνῆς, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῶν εἶναι τε καὶ λογίζεσθαι (d) ..

XIV. Imp. Andronici senioris aurea bulla de immunitate habitatorum Monembasiae. (c) (v. 1284.)

Χρυσόβουλλον τῆς χώρας Μονεμβασίας.

Οὐκ ἦν ἄρα καὶ τὴν τῆς Μονεμβασίας πόλιν τῶν ἐκ τοῦ χρόνου μεῖναι τὸ παράπαν ἀπειράτον, οὐδ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐστάναι τῶν ἄλλων πάντων διεξαμένων μεταβολῆν καὶ γευσασμένων· τῆς τούτου παλινστρόφου κινήσεως μέντοιγε οὐδὲ τῆς αὐτοῦ παντάπασιν ἔξω γεγένηται φύσεως, ἀλλ' ἄπτεται καὶ ταύτης ὡς καὶ πάντων μεταβολῆ χρόνους πρότερον ἤδη συχνοῖς, καὶ κινεῖται πλὴν τὴν πρὸς τὰ χεῖρην κίνησιν ὡς μὴ ὥρελε. Λαμπρὰ γὰρ οὖσα τὸ πρὶν καὶ πολλοῖς εὐθηνουμένη τοῖς ἀγαθοῖς ὑπὸ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα τῆς εὐδαιμονίας ἀπέλαυεν, ἀλλ' ὁ χρόνος ὡσπερ οὐκ ἐνεγκῶν τηρῆσαι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς μὲν Ῥωμαίων ταύτην ἀποσπάσει ἔγνω χειρὸς, δουλείας δὲ φέρων Ἰταλικῆς ζυγῶν αὐτῇ ἐπιτίθησιν· ἐντεῦθεν καὶ πᾶν ὁμοῦ τῆς πόλεως ἐξ λαμπρῶν ἀποσβέννυσι, καὶ τὴν οὐπω πρῆξιν καλλίστην ἐν πόλεσιν μετὰ βραχὺ πολλοῦ τοῦ ἀσχοῦς ἐμπίπλησιν. Ἄλλ' οὐκ ἦν εἰς τέλος τοὺς αὐτῆς πολίτας οὕτω τῆς τῶν τρόπων χρησιμότητος ἔχοντας, οὕτω συχνοῖς κεκοσμημένους τοῖς ἀγαθοῖς περιοφθῆναι παρὰ Θεοῦ καὶ τὴν τσλαιπωρίαν φέρειν ἐπὶ πάνυ μακρόν. Οὐκ οὐκ οὐδὲ θείας ἀμοιροῦσιν ἐπισκοπῆς, ἀλλ' ἐφυρᾶ καὶ πάλιν ἔλεων ἐπ' αὐτοὺς ὁ πάντα ἐφυρῶν ὀφθαλμὸς, καὶ τῆς μὲν ἀλλογενοῦς αὐτίκα δουλείας δέχονται τὴν ἀπαλλαγὴν, πρὸς δὲ τὴν πρὶν ἐκείνην εὐθὺς εὐδαιμονίαν ἀναχωροῦσι καὶ περιφάνειαν, ὑπὸ Ῥωμαίοις *Cat. des Mss. grecs de l'Escurial. (Par. s. 1813; p. 59.*

(d) Reliqua decrant in codice.

(c) Ex codice Scriptorum Σ 112 ed. lit. Miller

αὐτοῖς καὶ τῇ τούτων ἀρχῇ τελεῖν ὡς πριόντων ἐπι-
 τυχήσαντες. "Ὅτε δὴ πρὸς ἄλλοις τῶν ἀγαθῶν (οὐδ'
 ὅσοις ῥάδιον ἀριθμεῖν) καὶ χρυσοβούλλου ἐπὶ ταῖςδε
 τυγχάνουσι παρὰ τοῦ ἀοιδίμου βασιλείως τοῦ αὐθέν-
 του καὶ πατρὸς τῆς βασιλείας μου (f), τῷ τε δηλαδὴ
 ἐξουσίας πάσης καὶ ἐλευθερίας ἀπολαύειν αὐτοῦς
 καὶ πάντα τὰ προσόντα γονικῶθεν αὐτοῖς ἀνώτερα
 κικτῆσθαι τέλους καὶ βάρους ὁποιοῦδητινος, καὶ τῷ
 κομμερκίου χάριν ἀκαταζήτητους τετηρηθῆσαι παν-
 τάπασι ἐφ' αἰσοῦν ἂν ποιεῖν ἐθέλωσι πραγματείας
 ἐν τῇ εἰρημένῃ πόλει τῆς Μονεμβασίας.

α'. "Ὅθεν ἐπειδὴ καὶ νῦν ὑπὲρ τούτων τυχεῖν ἐξη-
 τήσαντο καὶ χρυσοβούλλου τῆς βασιλείας μου, εὐμε-
 νῶς τε ἄγαν καὶ ἐστοίμως τῇ τούτων αὐτῇ παρακλή-
 σει συννεύσασα τὸν παρόντα ταύτης πρὸς αὐτοῦς
 ἐπιβραβεύει χρυσοβούλλου λόγον. Δι' οὗ προστάσσει
 καὶ διορίζεται, ἐπαπολαύειν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τοὺς
 οἰκήτορας τῆς τοιαύτης πόλεως Μονεμβασίας τῆς
 προσούσης αὐτοῖς μέχρι τοῦ νῦν τοιαύτης ἐξουσίας
 τε καὶ ἀνενοχλήσιας· καὶ διατηρεῖσθαι μὲν τὰ τε
 γονικά καὶ ὑποστατικά αὐτῶν ἀδιάσειστα πάντα καὶ
 ἐλεύθερα καὶ παντὶς βάρους καὶ τέλους ἀνώτερα,
 ἅπερ εὐρίσκονται κεκτημένοι μετὰ τῆς τοιαύτης
 ἐλευθερίας μέχρι τῆς σήμερον· διαμένειν δὲ αὐτοῦς
 καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ κομμερκίου δόσεως ἀκαταζήτη-
 τους τε καὶ ἀνενοχλήτους παντάπασι ἐφ' αἷς ἂν
 ὁηλονότι κριῶνται πραγματείας ἐν τῇ τοιαύτῃ πό-
 λει τῆς Μονεμβασίας. Βούλεται γάρ ἡ βασιλεία μου
 τελείως ἀπολαύειν αὐτοῦς ἅπαντας τῆς ἐπὶ τούτοις
 ἐλευθερίας καὶ ἀνέσεως τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος
 χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, καὶ μὴ εὐ-
 ρίσκειν ὑπὲρ τούτων τὴν οἰανδήποτε διενόχλησιν καὶ
 συζήτησιν. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ γεγονόσι καὶ ὁ παρῶν
 χρυσοβούλλου λόγος τῆς βασιλείας μου ἐπεχορηγήθη
 καὶ ἐπεβραβεύθη αὐτοῖς κατὰ μῆνα Λύγουστον τῆς
 νῦν τρεχούσης ιβ' ἰνδ. τοῦ ς ἐπτακοσιοστοῦ ἐνενη-
 κοστοῦ β' ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ
 θεοπρόβλητον ὑπεσημνήματο κράτος.

Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς
 καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας Ἀγγελοῦ
 Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος.

XV. Imp. Andronici senioris privilegium mercatori-
 bus Hispanis concessum. (g) (A. 1290.)

Ἐπεὶ οἱ ἐποικοὶ τῆς χώρας Παρτζαλόνας, τῆς Ῥα-
 γούνας (h), τῆς Κατελονίας, τῆς Μαγιόρκας, τῆς Βαλεν-
 τσίας, τῆς Τουρτούζας καὶ τῶν ἐτέρων χωρῶν τοῦ ὑψη-
 λοτάτου ῥηγῶς Ῥαγούνας καὶ Σικελίας ἐποιήσαντο ἀνα-
 φορὰν πρὸς τὴν βασιλείαν μου διὰ τοῦ ἐλθόντος ἐν-
 ταῦθα εἰς Κωνσταντινούπολιν κουνσούλου τῶν Κατελά-
 νων τοῦ συνετοῦ ἀνδρὸς τοῦ σὺρ Δαλμάνη Σουνηρ (i).
 ὡ; θέλουσιν τινες ἐξ αὐτῶν καταλαμβάνειν εἰς τε τὴν

(f) Id est Michael Palæologus. Zach.
 (g) Haec auream bullam prestitit Carmani,
 Memorias hist. sobre Barcelona, tom. II, (Madrid
 1779) p. 467, ex originali in archivo Barcelonensi
 asservato; idem p. 567 versionem antiquam ejus
 edidit. Quod illam Andronico seniori et anno 1290
 tribuit, ejus rei argumenta satis idonea habet tum
 titulos horum documentorum, tum historiam regni
 Arragoniæ Zach.

Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς ἐτέρας χώρας αὐτῆς καὶ
 ποιεῖσθαι πραγματείας ἐν αὐταῖς, ἐξητήσαντο δὲ καὶ
 παρεκλήτευσαν χορηγηθῆναι αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου
 χρυσοβούλλου τῆς βασιλείας μου, ὥστε ἔχειν τὴν ἐπὶ
 τοῦτο ἀδειαν καὶ ἔρχεσθαι ἀκωλύτως, γενέσθαι δὲ
 εἰς αὐτοῦς καὶ κυβέρνησιν (j) τινα εἰς τὴν ἀπόδοσιν
 τοῦ κομμερκίου.

α'. Τὴν αἴτησιν καὶ παρακλήσιν αὐτῶν προσηκα-
 μένη ἡ βασιλεία μου τὸ παρὸν χρυσοβούλλου αὐτῆς
 ἀπολύει πρὸς αὐτοῦς, δι' οὗ καὶ διορίζεται ἔχειν ἐπ'
 ἀδειας τοὺς διαληφθέντας ἐποίκους τῆς εἰρημένης
 χώρας Παρτζαλόνας, τῆς Ῥαγούνας, τῆς Κατελο-
 νίας, τῆς Μαγιόρκας, τῆς Βαλεντίας, τῆς Τουρτού-
 ζας καὶ τῶν περὶ ταύτας ἐτέρων χωρῶν τοῦ ὑψηλο-
 τάτου ῥηγῶς Ῥαγούνας καὶ Σικελίας, ἐπιδημεῖν ἐν
 τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις
 τῆς βασιλείας μου, ὡσάκις βούλονται καὶ ὅσοι ἐξ
 αὐτῶν προαιροῦνται τοῦτο, καὶ ποιεῖν ἐν αὐταῖς τὰς
 δουκῦσας αὐτοῖς πραγματείας ἀνενοχλήτως καὶ ἀκα-
 ταδυναστεύτως, ἀποδίδοναι ὀφείλοντας χάριν κομ-
 μερκίου ὑπὲρ ἐμβολῆς εἰς τὸ ἑκατὸν ὑπέρπερον
 ὑπέρπερα τρία, καὶ ὑπὲρ ἐκβολῆς ὁμοίως ἕτερα
 ὑπέρπερα τρία, εἰς πλεον δὲ μὴ καθέλκεσθαι, συν-
 τηρεῖσθαι δὲ μᾶλλον ἀβλαβῶς ἐν τε τοῖς σώμασι καὶ
 τοῖς πράγμασι αὐτῶν, καὶ μηδεμίαν ἄλλην ζημίαν
 ἢ καταδυναστείαν καὶ ἀρπαγὴν ὀφίστασθαι παρὰ
 τινος τῶν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς βασιλείας μου. Ἐπι-
 γε μὴν καθῶς καὶ τὸ περὶ τοῦτο ἠτήσαντο, ἂν συμβῇ
 κινδυνεῦσαι κατὰ θάλατταν καράβιον αὐτῶν ἀπὸ
 κλύδωνος καὶ πετεῖν εἰς ξηρὰν ἐν τῇ χώρᾳ τῆς βα-
 σιλείας μου, οὐχ ἔξουσιν ἐπ' ἀδειας οἱ ἐποικοὶ τῆς
 τοιαύτης χώρας ἢ ἕτεροὶ τινες διαρπάξειν καὶ ἀπο-
 κερδαίνειν τι ἀπὸ τοῦ περισωθέντος αὐτῶν πράγμα-
 τος, ἀλλὰ διαφυλαχθήσεται τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα
 αὐτῶν ἀκαινοτόμητον τῇ δυνάμει καὶ ἰσχύϊ τοῦ πα-
 ρόντος χρυσοβούλλου τῆς βασιλείας μου. Τούτου γὰρ
 τῇ ἐμφανείᾳ διατηρηθήσονται μετὰ τὸ δίδοναι τὸ
 ἀναγεγραμμένον κομμέρκιον ἀνενοχλήτοι καὶ ἀζη-
 μιοι, καὶ οὐχ ὑποστήσονται παρὰ τινος ἀδικίαν ἢ
 ζημίαν τινὰ ἢ ἐπήρειαν καὶ ἐπίθεσιν οἰανδήποτε.

Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγγράφει καὶ τὸ παρὸν χρυσοβού-
 λου τῆς βασιλείας μου, καὶ ἐπεβραβεύθη καὶ ἐπε-
 χορηγήθη τοῖς διαληφθεῖσιν ἐποίκοις τῆς Παρτζα-
 λόνας, τῆς Ῥαγούνας, τῆς Κατελονίας, τῆς Μα-
 γιόρκας, τῆς Βαλεντίας, τῆς Τουρτούζας καὶ τῶν
 περὶ ταύτας ἐτέρων χωρῶν τοῦ ὑψηλοτάτου ῥηγῶς
 Ῥαγούνας καὶ Σικελίας, εἰς βεβαίωσιν καὶ δεφένδου-
 σιν καὶ ἀσφάλειαν.

XVI. Imp. Andronici senioris aurea bullæ de me-
 tropolis Philadelphensi, Thessalonicensi et Litua-
 dotum. (h) (Circa 1292.)

(h) I. e. Aragonum, ut est in versione antiqua.
 Ib.

(i) In eadem versione est: Dalmatium Segnerium.
 Ib.

(j) Ibidem κυβέρνητις verbo relaxationis reddi-
 tur. Ib.

(k) Laudantur in Disp. thron. sub Andronico se-
 nioris facta in Col. c. n. ed. Kalli et Poili p. 491.
 494. Zach.

XVII. Imp. Andronici senioris aurea bulla de privilegiis metropolitanæ Monembasiæ. (I) (A. 1205.)

Χρυσόβουλλον παρά τοῦ γαληνοτάτου ἐν βασιλευσίαι καὶ ἀηττήτου Ἀνδρονίκου αὐτοκράτορος Ῥωμαίων πρὸς τὸν ἀγιώτατον μητροπολίτην Μονεμβασίας καὶ τοὺς αὐτοῦ διαδόχους.

Κἂν εἰ μήπω πρότερον ἐφ' ὅθι πλείστα δὴ παραπλήσια γενέσθαι βασιλευσίαι τε καὶ ἄλλοις, καὶ οὐχ ἦτορ ἡμῖν, καὶ νομισθῆναι τοῦ λοιποῦ γίνεσθαι, ἴσως ἂν ἴσως ἢ γε νῦν αὕτη παροῦσά τε καὶ προτεθειμένη τῇ βασιλείᾳ μου πράξις ἐφεύρε τὸν τοιοῦτου καλοῦ τύπον· ἀμέλει καὶ ἐφ' ἑαυτῇ κείμενον ἂν, μᾶλλον ἐρεῖν δι' ἑαυτῆς ἐκάνισσε πάντως, ἀρχὴν οὕτω λαβόντα καλλίστην πρὸς τὸν ἐξῆς ἐπειτα χρόνον ἐνεργῆ δεῖκνυσθαι· οὕτω πολὺ πάντοθεν ἔχει τὸ πείθον αὕτη καὶ καταναγκάζειν εὐλογον. Τὸ γὰρ δὴ κατὰ τὴν Πελοπόννησον περιώνυμον ἄστὸς Μονεμβασίας ἐστὶ μὲν ὡς ἀληθῶς τῶν κατ' αὐτὴν δὴ πάντων μακρῶν προέχον, καὶ τὰ πρῶτα δὴ σαφῶς ἀπάντων φερόμενον, ὡς μηδένα μηδενὶ τῶν ταύτῃ γε ἄλλων λείπεσθαι ξυγχωροῦν· νέον μὲν ἐπιεικῶς ὄνομα καὶ κλέος, καὶ οὐ πόρρωθεν τῶν ὀπισθεν χρόνων ἦκον, μύρις δὲ ὄμως καὶ παμμήκεις τὰς εὐφημίας καὶ πανταχοῦ τυμπεῦον, ὡς εἴ τι καὶ ἄλλο τῶν ἐπιφανῶν καὶ περιδόξων ἀκούειν, οὐκ ἐπὶ μόνῃς τῆς βασιλικῆς ἡγεμονίας τῆς ἡμετέρας, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν τῆς ἀλλοτρίας ἀπάτης. Καὶ γὰρ δὴ τὰ τε ἄλλα κοσμεῖ τὸ ἄστυ, καὶ θέσεως εὐκαιρία, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐρυμνότης, καὶ πλήθος μάλιστα οἰκητόρων καὶ πολυοθλία, καὶ πολιτείας εὐγένεια, καὶ τεχνῶν ἀσκήσεις, καὶ ἀγορᾶς θαψίλια πάντων πᾶσα· εὐεμπορώτατον τε εἰ δὴ τι καὶ ἄλλο μάλιστα, πρὸς ἅπαντα πλοῦν καὶ θαλάσσης ἅπαντα μέρη θέσεως εὐ ἔχον. Καὶ τοίνυν πολλὰ τῶν οἰκούντων ἐνταῦθα ἰκανόπλοον καὶ θαλαττουργόν, Ῥωμαλεότης τε καὶ φρόνημα ὀραστικόν τε καὶ ἐμπρακτον, καὶ (τὸ καλλίστον τῶν ἄλλων μάλιστα) ἢ πρὸς τὴν βασιλείαν μου ἐνεργός τε καὶ ἄτραπετος παντάπασιν εὐνοια, καὶ ἢ πρὸς τὸ γένος ἀναφορά τε καὶ κοινωνία πάντων ἀνάλωτος καιρῶν τε καὶ πραγμάτων, εὐ τε καὶ ἄλλως ἐχόντων, ἐν πολλοῖς ἤδη τῶν προλαβόντων χρόνων τὴν πείραν δοῦσα, καὶ τὸ πιστὸν καθάπερ ἄλλοτε ἐγνωσμένη. Καὶ τὰ μὲν τοῦ ἄστεος, ὡς ἐν ἐλίγοις, οὕτω, φεύγοντι τῷ λόγῳ τὸ μήκος. Ξυλλαγχάνει δ' ἔτι καὶ τοῦτο νῦν εἶναι θαυμάσιον ὄλον, δὲ τῆς κατ' αὐτὸ πάντως ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας προέστη ἀρτίως πάντων ἄριστος, πολὺς τοῖς κατὰ θεῶν ἐκ νέου πάντοτε καὶ ἐς γῆρας ἡδ... (m) τοῦτο νῦν ἤδη καμάτοις ἐγκαρτερήσας, καὶ κατακεκοσμημένος εἰς ἄκρον τῆς μακαρίας αὐτῆς βιοτῆς, ἀτρέπτως ἐς τοσοῦτον τῆς ἐξ ἀρχῆς ἐνστάσεως καὶ παντάπασιν ἀνευδότης, καὶ ὡς περ εἴ τις νέος θερμῶς ἄπταιτο, καὶ μὴ παρὰ καὶ μὴν πλείστον ὄσον ὑπὸ τῆς οὕτω χρονίου καὶ κλυτεοῦς καὶ βιαίου σφόδρα τε βιώσεως καὶ σωματικῆς δαπανήσεως, καὶ πρὸς ἅπαντα πόνον καὶ μόχθον σφόδρα ἐκτετηγμένος οὐ

(I) Rhalli et Poilli Coll. Can. V, p. 535; Buchon Recherches hist. sur la principauté française de Monée, tom. I, p. lxxxi.

Α τῷ γῆρας μᾶλλον ἢ τοῖς γε τοιοῦτοις πόνους, ἐπιθαυμαστικῶς ἐμμένει καὶ διακαρτερεῖ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀκλινη γνῶμην, καὶ ὡς περ νῦν μᾶλλον ἐπειγόμενος καὶ σπουδάζων δῆλός ἐστιν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἂν ἤδη τοσοῦτο προλαβὼν καταστῆναι ἤδη πω; ἀσφαλεῖ ἐν λιμένι καὶ γαλήνῃ· ἀμέλει καὶ τῆς περὶ τὸ ἀγαθὸν τοσαύτης ἔξωσας, καὶ σφόδρα ὑπ' ἀμφοῖν, τοῦ τε πανσέμου τοῦδε γῆρας, ὡς εἴρηται, καὶ τῶν τοσοῦτων καμάτων καὶ ἀσκητικῶν ἰδρώτων, τὸ σῶμα κατακαμπτόμενος, οὐκ ἐπειθ' ὁμῶς κάμπτεται τὴν καλλίστην ταύτην γνῶμην, οὐδὲ χαλᾷ κατὰ βραχὺ καὶ τῶν τόνων οὐκ ἐνδιδύσκειν, οὐδὲ νικᾷται τὸ φρόνημα· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα ἡττηται ἤδη, καὶ νῦν τὰ δίδωσί τε καὶ τρέπεται ἐπὶ τοσοῦτων τῶν προλαβόντων καὶ πόνων καὶ χρόνων, ὁ λογισμὸς δὲ ἀίτητος, κόρον οὐκ ἔχειν οὐδέπω τῶν καλῶν ἀξιοῖ, οἷα δὴ ἐπὶ πάντων γίνεταί, καὶ μόνον τὸν ἐπὶ τούτοις ἔρον ἀδαπάνητόν τε καὶ παντάπασιν ἀκάματον τε καὶ ἀνεπίστροφον οἴεται δεῖν εἶναι. Ταῦτ' ἄρα, καὶ τοσαύτην καὶ ἐπὶ τοσοῦτοις ἤδη τοῖς ἔτεσι συλλεξάμενος τὴν πνευματικὴν, ὡς ἔφη, κατάστασιν, καὶ προσιληφῶς οὕτω πάντοτε πόρρω καὶ καταπεράνας εὐ μάλ' α τελεσιουργὸν τοῦ βίου τὴν πρόθεσιν ἀσφαλῶς τε καὶ γενικῶς, ὡς καὶ τοῦ βίου τοῦδε καὶ τῆς ὑψηλῆς ταυτησὶ παιδείας παράδειγμα καὶ τύπος ἐμψυχος περιπολεῖν, ὡς ἀληθῶς δὲ καὶ εἶναι, καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπειληφῶσαι οὐκ ὀγαπᾷ τοῦ λοιποῦ· ὁ δὲ διὰ παντὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔχει, καὶ ὡς περ οἱ πλείους καὶ βελτίους μὲν οὖν τῶν εἰσαγωγῆ χρωμένον, νῦν εἶναι δὴ καὶ χυδῶς καὶ πύτρυτα καὶ αὐτῆς ἀεὶ παρασκευάζεται, καὶ εἴκειν ὡς περ ἀγωνιζομένη καὶ δεδιότι καὶ προσδραμεῖν σπουδάζοντι, κατὰ γυμναζόμενος τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ κατατρυχῶν ἀπέραντα, κάμνων τὸ σῶμα πόνους ἀνευδότης, ἀσιτίαις τε καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ στάσισι συντόνοις, καὶ τίνι τῶν εἰθισμένων καὶ καλλίστων ἀγώνων οὐ; καὶ νομίμως, μᾶλλον δὲ καὶ πλέον ἢ τίς νομίζεται τοῖς καλῶς ἡργμένοις καὶ περὶ τὸν πνευματικὸν δρόμον ἀκμάζουσιν αὐτῶς ἔτι πω καὶ νῦν ἐπὶ τοσοῦτων τῶν ἐτῶν κατατεινόμενος. Καὶ μὴν καὶ τᾶλλα κατὰ τὸ ἦθος ἅπαντα τοῦ θαυμασίου τοῦδε πειρίνοιο ἀναλογεῖ τε καὶ συμβαίνει πρὸς ταῦτά τε καὶ πρὸς ἄλληλα, οἷον ἢ τῆς ἀγάπης πρὸς ἅπαντας ἐλευθεριότης, τὸ ἀόργητον θαυμάσιον οἷον, τὸ φίλοικτον, ἢ τῆς ψυχῆς γαλήνη, τὸ μὴτε λογισμοῖς μῆτε λόγοις μῆτ' οἴεσθαι μῆτε λέγειν περὶ ἐπισηῶν φλαῦρον οὐδὲν, ἀλλὰ περὶ πάντων καὶ βούλεσθαι καὶ δοκεῖν καὶ λέγειν πάντ' ἀγαθὰ, ἐκ τῶν οἴκοι θησαυρῶν αὐτοῦ τὸ πιστὸν ἔχοντα. Καὶ τᾶλλα μὲν, καθόλου συνελεῖν, ἅπαντα, ὧν μεγίστης ἔντως Ἐκκλησίας καὶ πολυθρέμμονος ἀρχιερεῖ καὶ ποιμένι δεῖ, καὶ ἐστὶν ἐργωδέστατον ὁμοῦ καὶ σφόδρα σπάνιον ἐνὶ ξυλλαχεῖν, ὡς περ ἐπ' αὐτῷ δὴ προδήλως περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστίν· καὶ μηχανεῖν, ὡς εἴκειν, οὐ δεῖ παραιτέρω, πλην ὅπερ ἀνωθεν ἀλόγως ξυνεωραμένος ἀπιφάνετο. Τοσαῦτα δὴ τὰ τε τοῦ

(m) Nonnulla non potuerunt enucleari: obsequentia etiam incerta lecta fuerunt, ut ceteris non inveniunt asteriscis appositis.

ἀνδρῶν κατὰ θεῶν εὐδοκίμηματα, καὶ τὸ τῆς πολι-
τείας καὶ τοῦ βίου περιφανές καὶ ὑπερηρμένον καὶ
σχεδὸν ἀπαράμιλλον. Καὶ τοῦ γε τῆς ὑπ' αὐτὸν
ἐκκλησίας ἄσπετος αὐθις τὰ προσόντα παντοῖα καλὰ,
ὥστε κἂν μόνον δῆτα ἴσως κινήσῃ ταῦτα τὴν βασι-
λειαν μου πρὸς τὸ μεταποιῆσαι καὶ προδιθάσαι τὴν
τοιαύτην ὑπ' αὐτὸν ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν εἰς κρείτ-
τω τινὰ καὶ ὑψηλοτέραν κατάστασιν καὶ ἀξίαν καὶ
βελόν ὑπερκείμενον, κἂν μήπω πρότερον, ὡς εἴ-
ρηται, τοιαῦτα παραπλήσια καὶ γεγένητο καὶ νενό-
μιστο γίνεσθαι· καὶ ταῦτ' ἴσως, ἥπερ ἔφη, Ἰκα-
νῶς ἂν εἶχεν ἀφορμὴν τε δοῦναι καὶ ὑποφῆναι τὴν
ἐν τούτοις τύπον καὶ νόμον, ὃ δῆτα καὶ παραπλή-
σι' ἄλλα ἴσως ἕτερα πρότερον, ὡς εἴκοι, καὶ εἴργα-
σται καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀρχὴν δέδωκεν· Ἐπεὶ δὲ
ὃ τε περὶ τούτων βασιλείας νόμος προλαβὼν, ὡς
ἔφη, ἐπαίρει καὶ δίδωσι, καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα ἄπερ
εἴρηται σφόδρα κινεῖ, σὺν θεῷ δ' εἰρήσθω, καὶ τὸ
τῆς ἡμετέρας βασιλείας φιλόκαλον τὸ πλεῖστον ἐν
τούτῳ μάλιστα συναίρεται, καὶ ἡ περὶ τὰ κάλλιστα
καὶ θεοφιλή τῶν ἔργων χάριτι τοῦ θεοῦ καὶ προ-
μήθεια ταύτης συνιδεῖν τὰ δέοντα καὶ βουλευσάαι,
καὶ προθυμία τε καὶ σπουδὴ μάλα ἐνεργῶς ἐκτελέ-
σαι τε καὶ περᾶναι· ἐκ πάντων ἄρα τούτων τὸ και-
νίσαι τι πρὸς τὸ κρεῖττον, καὶ προδιθάσαι τὰ τῆς
ἀγιωτάτης ἐκκλησίας Μονεμβασίας ἐδοκιμάσθη τῇ
βασιλείᾳ μου. Καὶ τοίνυν φθάνει μὲν ἤδη πρότερον
προθεσπίσασα καὶ βαθμὸν τινὰ τῶν ὑψηλοτέρων
ἔχειν ταύτην δὴ τὴν ἀγιωτάτην μητροπόλιν, καὶ
τύπον τινὰ ἐκκλησίας ἑτέρας καὶ τάξιν προσθε-
σμένης, καὶ ὡς περὶ περελθούσης, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ μεγίστης ἐνορίας ἐξαρχίαν τε καὶ ἐπισκοπὰς
ἀναλόγως διαταξαμένη τε καὶ προσηκόντως. Ἐπεὶ
δὲ αὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ χρυσοθύλλῳ βεβαιωθῆναι καὶ
τὸ πιστὸν λαβεῖν καὶ ἀτρεπτον ἐξητήσατο ὁ ἀνωτέ-
ρω εἰρημένος ἱερωτάτος τῆς τοιαύτης ἐκκλησίας
ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος, ἡ βασιλεία μου καὶ τὰ
τῆς τοιαύτης αἰτήσεως προσεδέξατο καὶ πρὸς πέ-
ρας ἀγαγεῖν ἠύδωκε.

α'. Καὶ τοίνυν τὸν παρόντα χρυσοθύλλον λόγον
αὐτῆς ἀπολύει, δι' οὗ καὶ βυύλεται σὺν θεῷ καὶ
εὐδοκεῖ καὶ θεοσπίζει, τὸν τε, ὡς εἴρηται, νῦν προῖ-
στάμενον ἀρχιερατικῶς τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης
μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ τοὺς καθεξῆς τὸν
αὐτῆς διαδεξιμένους ὀρόνον ἐπαπολαύειν τῆς ἀνη-
κούσης τῷ τοῦ Σίδης ὀρόνον τιμῆς ἐν ἅπασιν, καθέ-
δραις τε δηλαδὴ καὶ προελεύσεσίν τε καὶ στάσεσιν,
γραφαῖς τε, καὶ ὅλως τοῖς ἐθιμοῖς ἔργοις ἀρχιερα-
τικῶς καὶ λειτουργήμασιν ἅπασιν· φυρεῖν δὲ καὶ
σάκκον ἐν ταῖς θείαις ἱεροτελεστίαις, ὁμοίως δὲ
καὶ διδάμπουλον, καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ἐκείνης προ-
νόμια τε καὶ δίκαια ἔχειν· Ἐξάρχον τοῦτον μόνον εἶ-
ναι τε καὶ λέγεσθαι πάσης δὴ τῆς Πελοποννήσου
τὴν τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης ἀρχιερατικῶς ἐκκλη-
σίας προϊστάμενον, καὶ τῆς ἐντεῦθεν τιμῆς ἀπο-
λαύοντα, ἥ δὴ καὶ τοῖς ἄλλοις εἰθίσται τῶν ἱερωτά-
των ἀρχιερέων τοῖς ἡξιωμένοις διαφορῶν ἐξαρ-
χεύειν θεμάτων τε καὶ χωρῶν. Ὁσαύτως δὲ πρὸς
τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο θεοσπίζει καὶ παρακαλεῖται,

Α πάντας δηλαδὴ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους ἐν τε
φήμαις καὶ γραφαῖς παναγιώτατον προσαγορεύειν
καὶ ὀνομάζεσθαι, αὐτὸν δὲ πάλιν ἐν τοῖς σημειώ-
μασι καὶ γράμμασιν ἰνδικτιῶνα ἐμφαίνειν πρὸς
αὐτοὺς καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν αὐτοῦ ἐπαρχίαν ἀνθ'
ἑτέρα; ὑποσημάνσεως. Ἐπεὶ δὲ ἐφθασαν προθε-
θῆναι πρότερον τῇ τοιαύτῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει
καὶ ἐπισκοπῇ αὐταί, ἡ τῆς Κυνουρίας, ἡ τοῦ
Ἐλους, ἡ τῆς Μαίνης, ἡ τοῦ Ῥέοντος, καὶ ἡ τοῦ
Ζεμενοῦ, προσθεσθαι μὲν προηγουμένως καὶ προσ-
εδράζει ταύτας αὐτῇ καὶ διὰ τοῦ παρόντος χρυσο-
θύλλου λόγου αὐτῆς ἡ βασιλεία μου· καὶ θεοσπίζει
καὶ διατάσσεται καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὑπ' αὐτὴν εἶναι,
καθὼς εὐρίσκονται μέχρι καὶ ἐς τὸ νῦν. Ἐτι μὲν-
τοι δι' αὐτοῦ δὴ τούτου τὸ φιλότιμον προσεπκύξου-
σά τε ταύτη καὶ προσεπιτείνουσα εὐδοκεῖ καὶ παρα-
καλεῖται ὑπ' αὐτὴν εἶναι καὶ ἑτέρας ἐπισκοπὰς
ταύτας· ἡγοῦν τὴν τῆς Κορώνης, τὴν τῆς Μεθώ-
νης, καὶ τὴν τῆς Ἀνδρούσης, καὶ ὑποκεισθαι ὁμοίως
καὶ ταύτας τῇ αὐτῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Μονεμ-
βασίας, ὡς καὶ τὰς ἄλλας, ὡς ἄρα μητροπόλει αὐ-
τῶν, καὶ δέχεσθαι εἰς ἀρχιερεῖς ἑαυτῶν, οὐς ἂν ὁ
ἐν τῇ εἰρημένῃ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει εὐρισκόμενος
ἀρχιερεὺς χειροτονῆσαι διακρίνοι καὶ ἐγκαταστήσαι·
ἐπ' αὐταῖς.

β'. Ἡ δὲ τῆς ἐπαρχίας ταύτης περίοδος ὡς ἐν
τύτῳ περιγραφικῶ ἔχει οὕτω. Πρῶτον μὲν οὖν Ἐπί-
δαυρος ἀρχαία, ἡ καλουμένη Λιμηρά· μετὰ δὲ ταύ-
την ἐπὶ Ἐῖραν προῖοντι ὁ Ζάραξ· προελθόντι δὲ ἀπὸ
Ζάρακος παρὰ τὴν θάλατταν κατιόντι ἡ Κυπαρισ-
σία· εἶτα ναὸς τοῦ Ἁγίου Λεωνίδου· μετὰ δὲ τὸ τοῦ
ἁγίου θείου τέμενος, τὸ καλούμενον Ἄστρος· ἐπα-
ναθάντι δὲ κώμη ἡ καλουμένη Καστάνιτζα· μετὰ
δὲ ταύτην ἀπέρχεται καὶ εἰς ἑτέραν κώμην λεγομένην
Ζίντζινα· εἶτα εἰς ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων·
ἐπειτα εἰς τὰς Ἄλλως τὰς ἀρχαίας, καὶ εἰς τὸ Ξηρὸν
φρέαρ, μεθ' ὃ κατέρχεται εἰς ναὸν τοῦ Ἁγίου Εὐθυ-
μίου· εἰθ' οὕτως εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τὴν εἰς
ὄνομα τιμωμένην τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐπικι-
κλημένην τοῦ Λυκαθουνοῦ· ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς σε-
βασμίας μονῆς διέρχεται διὰ τοῦ πεδίου, καὶ καταντῆ
εἰς τὴν ἀπέναντι θείαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεο-
τόκου, τὴν εἰς ὄνομα τιμωμένην καὶ αὐτὴν τῆς
Ἐλεούσης, οὐσαν πλησίον τῆς κώμης τοῦ Ἀρχασᾶ·
εἶτα ἀπέρχεται εἰς ἑτέραν κώμην ὀνομαζομένην
[Λοχά] πρὸς τοῖς ποσὶ τοῦ ἕρους τοῦ Ταυγέτου·
κάκειθεν ἀνέρχεται εἰς τὴν τούτου κορυφὴν, ἐνθα
ἦν καὶ εὐκτήριον τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἐπικεκλη-
μένον Πενταδάκτυλον· καὶ πάλιν κατέρχεται κατὰ
δεξιὰν εἰς εὐκτήριον ἕτερον τοῦ αὐτοῦ προφήτου
Ἡλιοῦ, ὃ ἐπίκειται πρὸς τῷ τέλει τῆς κοιλάδος καὶ
φάραγγος τῆς σκληρᾶς καὶ δυσβάτου, ἐν ᾧ καὶ ὕδωρ
ρεῖ· μετὰ δὲ τὸ εἰρημένον εὐκτήριον αὐθις κατὰ
δεξιὸν μέρος τῷ καταβαίνοντι εἰς ταῦτα τὰ λεχθη-
σόμενα χωρία τε καὶ πόλισματα· Δυβράχιον, πόλις
ἀρχαία οὕτω καλουμένη· μετὰ δὲ τοῦτο κατέρχεται
εἰς τὸν σωρὸν τῆς ὀνομαζομένης Γραῶς· εἶτα διέρ-
χεται τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ καὶ καταντῆ εἰς τοὺς
Χοιρολάκκους· ἐπειτα ἀνέρχεται εἰς τὴν Βουκάλην

καὶ διέρχεται εἰς τοῦ Βουνοῦ τὴν λεγομένην Ὀπήν· Α καὶ ἐπεχορηγήθη τῶν τε νῦν ἱερωτάτων μητροπόλεων τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης ἐκκλησίας Μονεμβασίας, ὑπερτίμω καὶ ἐξάρχῳ πάσης Πελοποννήσου καὶ τὸν τόπον ἔχοντι τοῦ Σίδης, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς μετ' αὐτῶν διαδεξομένοις τὸν αὐτὸν θρόνον, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Ἰούνιον τῆς ἐνισταμένης ἕκτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ δεξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ (η) ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον θεοσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπιστήμηνατο κράτος.

καὶ διέρχεται εἰς τοῦ Βουνοῦ τὴν λεγομένην Ὀπήν· Α καὶ ἐπεχορηγήθη τῶν τε νῦν ἱερωτάτων μητροπόλεων τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης ἐκκλησίας Μονεμβασίας, ὑπερτίμω καὶ ἐξάρχῳ πάσης Πελοποννήσου καὶ τὸν τόπον ἔχοντι τοῦ Σίδης, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς μετ' αὐτῶν διαδεξομένοις τὸν αὐτὸν θρόνον, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Ἰούνιον τῆς ἐνισταμένης ἕκτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ δεξακισχιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ (η) ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον θεοσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπιστήμηνατο κράτος.

Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας Ἀγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλιολόγος.

XVIII. Imp. Andronici senioris de ordinationibus absque praestacione consuetudinum faciendis. (A. 1205.)

B Ὅπως νεαρὰ προβαίνει βασιλεὺς νομοθεσία περὶ τῶν χειροτονιῶν.

(Vide G. Pachymeræ Hist. Andronici III, 3. Tom. CXLIII, col. 436.)

XIX. Imp. Andronici senioris aurea bulla in gratiam Gregorii Melissenii (o). (A. 1296.)

XX. Imp. Andronici senioris aurea bulla de possessionibus ecclesiae Monembasiae (p). (A. 1301.)

Ὁ μὲν δὴ μέγας καὶ θεῖος τῆς ἀληθείας κήρυξ καὶ τοῦ κοινοῦ δεσπότης καὶ Σωτῆρς ἀπόστολος, μὴ μέγα, φησὶν, εἶναι, εἰ αὐτοὶ γὰρ δὴ τῆς εὐσεβείας ἡμῖν οἱ ἡγεμόνες καὶ τῶν εὐαγγελικῶν σπερμάτων τε καὶ δογμάτων γεωργοὶ καὶ νομεῖς τὰ πνευματικὰ σπείρυντες ἡμῖν παρ' ἡμῶν αὐτοὶ τὰ σωματικὰ θερίσουσι. Καὶ γὰρ οὐδ' ἐστὶν οὕτως ἀξιοχρεω τοῖς ἐκείνων ταῦτα δὴ παραβάλλειν, καὶ μέγα πρὸς ταῦτ' οὐδὲν ἦν, ὅσα τις εὖ μάλ' ἀνύπτων καὶ σπουδάζων ἀντιδιδῶν· ὅτι μηδ' ἔχει τις ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς τὰ ἱερά λόγια φασιν, ἰσοστάσιον, ἦν ἄρα δὴ χωρὶς τῆς τοῦ Πνεύματος γεωργίας προκειμένην εἰς ὄλεθρον καὶ πάντως κινδυνεῦσαι μέλλουσαν καὶ τὴν ἐσχάτην ὑποστήναι ζημίαν, καὶ ἧς οὐδ' αὐτὸς ὁ κόσμος ὅλως ἀντάξιος, αἱ τῶν ἀποστολικῶν καὶ θεῶν σπερμάτων ἀρσείεις τε καὶ καταβολαὶ σώζουσίν τε καὶ εὐχρηστον κατορθοῦσι καὶ καρποφόρον ἀγαθῶν

emprisonner dans une forteresse avec ses partisans, au nombre desquels se trouvait Michel Mélissène-Comnène-Stratégopule. Depuis ce jour, Grégoire Mélissène, parent de l'empereur et neveu de Michel Mélissène-Comnène-Stratégopule, s'était adressé au tsar pour avoir les biens de son oncle et avait de plus réclamé Thessalonique, comme dot de sa grand-mère Marie Comnène, qui était grand-tante de l'empereur, et de plus Gallipoli et les villes frontières. Pour mettre fin à ces réclamations d'une manière amicale, l'empereur Andronic ordonne que justice soit faite et qu'on rende à Grégoire toutes ses terres de famille : moins Thessalonique et Gallipoli, qu'il était utile au bien public de laisser entre les mains de l'empereur. En compensation de cette perte Andronic lui abandonne la propriété des villes, terres et îles placées en Asie à l'embouchure des fleuves Méandre et Lycée et vers la mer de Myrto jusqu'au golfe de Rhodes : aussitôt qu'elles seront délivrées des mains des infidèles (les Latins), qui les possédaient encore. Andronic, dans ce chrysobulle, donne toujours à G. évêque le titre de despote.

(p) Müller, Catalog. codd. Gr. Scorial. p. 61.

ὡς τῶν γὰρ δὴ περὶ τούτων καὶ δεδοκίμακεν ἡ βασιλεία μου, καὶ διὰ τῆς δεδομένης ταύτης χάριτι τοῦ Χριστοῦ περὶ τῶν τοιούτων ἐνόμου καὶ θείας ὄντως ἀδείας τε καὶ ἐξουσίας παρεκελεύσατο, προηγουμένως μὲν δηλαδὴ, ὡς εἴρηται, τὸν τόπον ἔχειν τῆς προσθεσμένης καὶ πρὸ χρόνων ἀπολομένης ἐκκλησίας Σίδης τὸν ταύτης δὴ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μονεμβασίας ἀρχιερατικῶς προϊστάμενον, καὶ τῆς τῶν τοιούτων θρόνων ἀνηκούσης, ὡς δεδήλωται, πάντη τε καὶ πάσης καὶ διὰ πάντων ἀπολαύειν τιμῆς· ἔτι γὰρ μὴν καὶ ἐξαρχεῦειν ἀπάσης τῆς Πελοποννήσου· πρὸς δ' ἄρα τούτων ἔχειν καὶ τὰς ἄλλας εὐεργεσίας, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὡσαύτως καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν διαληφθείσας ἐπισκοπὰς, ἃς τε δηλαδὴ πρότερον ὑποτεταγμένας εἶχε, καὶ ἃς νῦν ἐπιλοῖπους προσεκύρωσεν ἡ βασιλεία μου, καὶ κατ' ὄνομα καὶ περιγραφικῶς πᾶσαι δεδήλωνται. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτων ἀπάντων βεβαίωσιν, ἀσφάλειάν τε καὶ διαμονὴν ἀρεπτον, ὥστε διὰ παντός... οὕτω στέργειν καὶ μὴ μετὰ βραχὺ μετατραπῆναι καὶ μεταβολὴν ἠγναιαοῦν ἐπ' αὐτοῖς συμβῆναι, καὶ ὁ παρῶν χρυσόβουλλος λόγος τῆς βασιλείας μου ἐπεβραβεύθη

(η) Post verbum ὀκτακοσιοστοῦ locus vacuus in ms. relictus est. Addendum est πρώτου, ut cum ind. VI quadret. Buchon indictionis numerum in δευτέρω mutare maluit. Zach.

(ο) Buchon *Nouvelles recherches hist. sur la princ. franc. de Morée*, tom. I. Paris 1845, p. 245 laudat. Un chrysobulle de l'empereur Andronic Comnène-Paléologue en langue grecque, en date d'avril 6804 du monde (ou 1296 de J. C.), IX indiction, en faveur de la famille Mélissène et en particulier de Grégoire Mélissène, qualifié ici son parent, despote de toute la Chersonnèse, de l'Hellespont, d'Énos, de Xanthos, de Péribéorion, de la ville de Samos, de l'illustre ville de Milet, du golfe Ambracique et du golfe de Messonie dans le Péloponnèse. Andronic Paléologue commence par faire un grand éloge de la famille Mélissène, ancienne, illustre et opulente. Il rappelle que c'est à cette famille qu'appartenait Alexis Stratégopule, qui avait délivré Constantinople des Latins. En considération des mérites de cette famille, il veut établir la bonne harmonie entre elle et la famille impériale. Il mentionne la révolte de Constantin, son frère, contre lui. Il dit qu'il l'avait vaincu et fait

καὶ ἀζήμιον. Τοιγαροῦν κατ' ἄρα δὴ τὸν ἀποστολι-
κὸν τόνον καὶ οὐδὲν λόγον οὐ μέγα οὐδὲν, θάτις ἀντι-
τῆς τοσαύτης εὐποιίας, ἀντὶ τῶν ψυχικῶν ἀγαθῶν
καὶ τῆς τῶν θεῶν αὐτῶν μεταδόσεως τε καὶ μετα-
λήψεως καὶ κοινωνίας καὶ χάριτος ἧς πορίζεται καὶ
τρέφεται καὶ συντηρεῖται καὶ αὖξαι καὶ τελειοῦται,
μᾶλλον δὲ τελεῖται τὰ κρείττω καὶ εὐαγῆ τε καὶ
πάνσομνα, ἀντισυντελοῖ τι καὶ αὐτὸς ἀντιδιδοῖ
ὅτι ποτὸν. Πάνου μὲν οὖν πλείστον τῶν κατ' αὐτῶν
καὶ σωματικῶν, ὡς γε αὐτῆν δοκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις,
μέγα μὲν οὐδὲν τοῦθ' ὡς ἀληθῶς οὕτως, μέγα δὲ
ὄντως τοῦτο καὶ εὐδαιμον, ὅτι ἐδωκεν ὁ Θεὸς
πράγμασι ξυλλαβεῖν ὥστ' ἔχειν παραδεικνύουσι τὴν
γνώμην εὐσεβικῶν τε καὶ περὶ φύσιν εὐ πρὸς τὰ
βελτίω, καὶ τὰγαθὴν κρινούσαν τε καὶ αἰρουμένην
εὐ μάλα τελειουργῶν, καὶ μὴ ἕμιουμένην τὸ περὶ
τὴν ὕλην αὐτῆν δραστηρίαν μὲν δ' ἀποστρεφόμενην τῶν
πραγμάτων ὑπεράγκνη ὄργον τε καὶ ἀνόνητον ἐκυ-
τῆς. Πῆπτε δ' ἄρα καὶ τοῦτ' ἂν τῆς σαφῆς καὶ παν-
τελείου θεϊκῆς προνοίας. Καὶ ὄρξιν ἐξέστειν ἐπιδήλως
ἐκάστου γινόμενον, τὰς φιλοκάλους αὐτὰς φύσεις,
καὶ αἷς ἄρα πλείστον ὁ περὶ τῶν καλῶν καὶ θεῶν
ἔρωσ ἐνθεῶν ἐκ ψυχῆς ἀδάπανος φλέγει, ἰστέον ἐπὶ
τῶν πραγμάτων ἀξίων τῆς γνώμης καὶ ὑποθέσεις
διδόναι προπούσας καὶ χωρούσας ἀμέλει τὸ φρό-
νημα, ὡς ἂν ἄμα μὲν ἰσχυρὴ τὰ κρείττω καὶ δημο-
γεῖσθαι καὶ πολιτεύεσθαι κατ' ἀνθρώπους, ἄμα δὲ
καὶ ζῆλον ὡς εἰκὸς προσλαμβάνοντα καὶ προκό-
πτοντα (g) καὶ προάγεσθαι τῷ ἔντι. Καὶ γὰρ καὶ
κάλλιστον οἶον εἶναι, καὶ οὐ μόνον λυσιτελέ-
στατον αὐτῷ τινι μόνῳ, ἀλλ' ἄρα τὸ γε δὴ καὶ βιω-
φελέστατον εἰς αὐτὰ καθόλου τάνθρωπεια κατὰ τὸν
βίον ἅπαντα, ὅστις ἐπὶ πραγμάτων ξυντυχῶν ἀμει-
νόνων ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς καὶ διδόντων ἐπεικῶς
εὐ μάλα ἀγαθοῦργον ἀφορμὴν οἶός τ' ἂν ἐπειτα
γένοιτο αἰσθῆσθαι τὴν ἀγαθὴν ξυγκυρίαν καὶ πειρα-
σθαι ἑαυτοῦ καὶ χρῆσθαι ἢ δοκεῖ βέλτιστον, καὶ
ὅστις γνώμης εὐ ἔχων, κρίσεως, εὐ ὁρμῆς καὶ ἔρω-
τος περὶ τὰ μέγιστα καὶ θεῖα, ἐφ' ἡγεμονίας τινὸς
καὶ ἀρχικῆς ἐπιστάσια; γενόμενος αὐτοκρατοῦς καὶ
ἰσχυρούσης, ἔχει πως ἑαυτῷ χρῆσθαι κάλλιστα, ἔχει
δεικνύουσι τὴν φύσιν, ἔχει μὴ μένειν ἀργός, ἔχει
τελεῖν τὰ βελτίω δόγματα, καὶ μὴ μόνον ἀντιδιδοῦσι
πολλῶν καὶ μεγάλων, ὧν προσιληφῆς ἔχει τῆσδε τε
κατὰ τὸν βίον ἀμέλει καὶ κατὰ ψυχὴν μάλιστα, τὸ
δικαίον τε καὶ γινόμενον ὁφλημα, βραχὺ μὲν οὖν
καὶ ὀλιγαρκὲς ὄντως πρὸς τὴν τοσαύτην εὐποιάν,
ἀλλὰ καὶ πραγματεύεσθαι περὶ κτερίω καὶ ἀντωνεί-
σθαι σοφῶς διὰ τῶν παρόντων τῶνδε καὶ βέροντων τὰ
μέλλοντά τε καὶ μένοντα, καὶ διὰ τῆς ἐν τούτοις
φιλοθέου καὶ εὐγενοῦς οἰκονομίας καὶ ἐλευθεριότη-
τος τοῖς ἀθεβαλοῖς μὲν ὡς τὰ πολλὰ, πάντως δὲ μετ'
ὀλίγον ἀπολουμένοις, ἃ γε δὴ καὶ αὐτὰ προῖκα προ-
ειληφῶς ἔχοι, κατακτᾶσθαι τὰ διαωνίζοντά τε καὶ
ἀτρέπτα.

α'. Εἰδ' ἄρα δὴ καὶ ἡ ἡμετέρα βασιλεία περὶ τοῦ-

(g) An προσλαμβάνεσθαι καὶ προκόπτεσθαι?

(r) Hunc locum simul cum aliis inferioribus nomi-
nandis hodie sub eodem nomine exstare, ex

PATROL. GR. CLXI.

ἄτων οὐ μόνον εὐ τε ξυνεώρταται καὶ ἔγνω, ἀλλ'
ἀνεκτῶς γε καὶ ἀνεμεσίτως ἐρεῖν καὶ διαπέπρακτα,
πολλὰ τε ἄλλα (τὸν θεῶν δ' ὁ λόγος) μαρτύρεται καὶ
τὸ νῦν γε ἤδη δηλώσειε· πολλὰ γὰρ δὴ τῆ κατὰ τὴν
Ἡλοπόννησον Μονεμβασίας ἀγιωτάτη μητροπόλει
παρ' αὐτῆς ἐνήργηται τε καὶ ἐπιδέδεικται λόγου τε
ἄξια καὶ ἐπαίνων τῆ τοῦ Χριστοῦ χάριτι, τοῦτο μὲν
ὅσα εἰς τιμὴν τινα φέρεται καὶ προβάθμιον τάξιν καὶ
περιφανὲς ἀξίωμα καὶ τόπον πλὴν ἢ πρότερον, τοῦτο
δὲ καὶ ὅσα εἰς εὐπορίαν τε καὶ φιλοδωρίαν τῶν
προσόντων αὐτῆ πραγμάτων τε καὶ κτημάτων· ἃ
δὴ καὶ κατὰ μέρος ἕτερα διάφορα ταύτης ὑποδεί-
κνυσι θεσπίσματα. Ἐπαὶ δὲ ἀρτίως ἠτήσατο τῆ
βραχέειν μου ὁ τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης μητροπό-
λεως ἀρχιερεὺς πάντα ὧν ἀριστος καὶ ἱκανώτατος
τῆ τοιαύτη γε ἀξία ὡς συνελόντ' ἐρεῖν, καὶ δι' αὐτὴ
δὴ τοῦτ' ἄρα καὶ πάντα περὶ θιν ἱκανὸς ὧν τὴν βα-
σιλείαν μου καὶ περὶ πάντων αἰτούμενος· ἐπεὶ δ'
οὖν οὕτως, ὡς εἴρηται, ἠτήσατο καὶ χρυσόβουλλον
αὐτῆς προδοῖναι περὶ τῶν προσόντων κτημάτων τῆ
κατ' αὐτὴν τοιαύτη ἀγιωτάτη ἐκκλησία, ἣδη καὶ
εἰς τοῦτο ἐπινεύσει τῆ αὐτοῦ αἰτήσῃ καὶ ἐπιχορηγεῖ
καὶ ἐπιβραβεύσει τόνδε τὸν χρυσόβουλλον λόγον αὐ-
τῆς, δι' οὗ καὶ εὐδοκεῖ καὶ προστάσει καὶ διορίζε-
ται, κατέχειν καὶ εἰς τὴν ἐξῆς τὴν διαληφθεῖσαν
ἀγιωτάτην μητροπόλιν Μονεμβασίας πάντα τὰ προσ-
όντα αὐτῆ κτήματά τε καὶ δίκαια, ἃ καὶ μέχρι τοῦ
παρόντος παρ' αὐτῆς εἰσι κατεχόμενα, νέμεσθαι τε
αὐτὰ ἐκτὸς πάσης ἐπηρείας καὶ ἐνοχλήσεως καὶ
παντάπασι ἀναφαιρέτως, διασεισμοῦ τε παντὸς
ἀπηλλαγμένα τε καὶ ἀνώτερα. Ἄ δὴ καὶ κατ'
ἄνομα οὕτως ἔχουσι· χωρίον ὁ Γαγκανίας μετὰ τῶν
ἐν αὐτῷ παροίκων καὶ ὑποστατικῶν καὶ πάντων
τῶν δικαίων καὶ πάσης νομῆς αὐτοῦ· κτήμα τὸ εἰς
τὸ χωρίον τὰ Νόμια (r) μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων
καὶ τῶν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ εἰς τὰ Ταίρια αὐ-
τουργίων· ἀγρίδιον τὰ Λυρά μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ
παροίκων καὶ ὑποστατικῶν· ἔτι δὲ καὶ τῶν Μουν-
τουσῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ εἰς τὴν Σίων αὐτουργίον·
χωρίον εἰς τὸν κάμπον λεγόμενον τὰ Ἐπισκεπῆα
μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων, τῆς διαφερούσης τῆ
ἐκκλησίας γῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὑποστατικῶν, ἔτι δὲ
καὶ τοῦ δρυμῶνος τοῦ ἰδιοπεριούσιως προσόντος
μέχρι τοῦ παρόντος τῆ αὐτῆ ἀγιωτάτη ἐκκλησία,
ὡς, τοῦ λοιποῦ παντὸς δρυμῶνος τοῦ ὑποκειμένου τῷ
δημοσίῳ ὀφείλοντος εἶναι· αὐθὺς ὑπὸ τὸν δημόσιον·
χωράφια ἐν διαφόροις τόποις τοῦ ἔλους μετὰ τῶν
ἐν αὐτοῖς τεσσάρων ὕδρομυλων τῶν ἀνεγερθόντων
παρὰ τοῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀμπελωνος·
ἀγρίδιον λεγόμενον τοῦ ἀγίου Κουρνούτου μετὰ τῶν
ἐν αὐτῷ παροίκων· ἕτερον ἀγρίδιον τοῦ Καμαρᾶ
μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων καὶ ὑποστατικῶν· ἡ
μονὴ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἢ τοῦ Πρινίκου μετὰ τῶν
ὑπ' αὐτὴν παροίκων καὶ αὐτουργίων, καὶ τῆς
λίμνης τῆς προσούσης τῆ τοιαύτη μονῆ τοῦ Πρινί-
κου, ἔτι δὲ καὶ τῆς συνεισφορᾶς ἀπάτης τοῦ βαλα-

mapra majori Gallia et ex libro: Ἐφεσμοί; τοῦ
βασιλεῖου τῆς Ἑλλάδος ἐκ τὸ ἔτος 1837 a Κλαῦδο
Athenis 1837 in 8° edito adnotavit Millerus.

ιδίου (προκατείχεται μὲν γὰρ πρότερον ἡ ἡμίσεια συνεισφορά ταύτης παρὰ τοῦ μέρους τῆς τοιαύτης ἐκκλησίας, ἡ δὲ ἑτέρα ἡμίσεια ταύτης παρὰ τοῦ δημοσίου· ἀρτίως δὲ εὐδοκεῖ ἡ βασιλεία μου καὶ παρακελεύεται τὴν ἅπασαν ταύτην τοῦ βαλανιδίου συνεισφορὰν παρὰ τοῦ μέρους κατέχεσθαι τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης· μονῆς ἀνενοχλήτως καὶ ἀδιασειστώως)· χωρίον οἱ Πεζιάνοι μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων καὶ πάντων τῶν δικαίων καὶ πάσης τῆς νομῆς αὐτοῦ· χωρίον τὸ Φιλόδενδρον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων καὶ ὑποστατικῶν· ἡ μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου ἢ τοῦ Σαραφῶνος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν παροίκων καὶ λοιπῶν δικαίων· ὁ εἰς τὰ Φῶτα ἀμπελών· ἡ ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Πολλῶν Ξενίων ποσότης τῶν εἰκοσιπέντε ὑπερπέρων· τὰ ἐντὸς τῆς Μονεμβασίας ὁσπῆτια ἅπερ εἶχε ποτε ὁ Ἀρῆς· ἀγρίδιον αἱ Ῥιπταὶ σὺν τῷ πλησίῳ τούτου τόπῳ τῷ Καλαμῆρ καὶ τῷ τῶν δικαστηρίων· προάστειον τῶν Λαιμόνων· ἔτι δὲ καὶ τὰ αὐτούργια ὅσα μέχρι τοῦ νῦν εὐρίσκεται κατέχουσα καὶ νεμομένη ἢ αὐτὴ ἀγιωτάτη ἐκκλησία εἰς τε τὸν Σώρακα, τὴν Κουλενδῖαν, τὴν Κουμαραῖαν, τὴν Βουλκάνην καὶ Μέσειν καὶ Δωδῖαν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὴν Νόδον καὶ εἰς τὴν Ἀίμυνην καὶ τὸν Πύργον καὶ τὸ Παλαιόκαστρον. Ἄδη πάντα, ὅσα ἀνωτέρω διαλαμβάνεται, καθέξει καὶ νεμηθήσεται τὸ μέρος τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας μετὰ τῶν προσηρμοσμένων αὐτοῖς μέχρι τοῦ νῦν, ὡς εἴρηται, δικαίων, ἡγουν γῆς, ἀμπελώνων, μυλώνων, δένδρων διαφόρων, περιβολίων καὶ λοιπῶν. Πρὸς τούτοις δὲ ἔξει ἐπ' ἀδείας τὸ μέρος τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας ἐξωνεῖσθαι καὶ τὸ πρινοκόκκιον, ὅπερ οἱ τῆς ῥηθείσης μονῆς τοῦ Σαραφῶνος καὶ οἱ τοῦ δηλωθέντος χωρίου τοῦ Γαγκανέα πάροικοι ἐπισυνάγουσιν ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ διαφέροντος τῇ αὐτῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ· ὅσιν μὲντοι πρινοκόκκιον ἐπισυνάξουσιν οἱ τοιοῦτοι πάροικοι τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ δημοσίου τόπου, ὀφείλει ἐξωνεῖσθαι τοῦτο ὁ δημόσιος. Ταῦτ' ἄρα καὶ τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου μενοῦσι, καὶ διατηρηθήσονται τὰ τοιαῦτα ἅπαντα κτήματα καὶ αὐτούργια τῆς διαληφθείσης ἀγιωτάτης ἐκκλησίας Μονεμβασίας ἀνενοχλήτα πάντα καὶ ἀναφαίρετα κατὰ τὴν νομὴν καὶ κατοχὴν, ἣν εὐρίσκεται κεκτημένη, ὡς δεδήλωται, μέχρι τοῦ νῦν ἐπ' αὐτοῖς, ἔτι δὲ ἀπηλλαγμένα τε καὶ ἀνώτερα πάσης καὶ παντοίας ἐπηρείας καὶ ἐπιθέσεως. Καὶ γὰρ εὐδελὸς τῶν ἀπάντων ὀφείλει ἐπάγειν αὐτοῖς οἰανδήποτε λύμην ἢ ὄλωσ κατατριβὴν, οὔτε μὴν ἐπὶ διασεισμῶ καὶ ἀδικίᾳ τινὶ κατ' αὐτῶν ἐπιτίθεσθαι καὶ τινὶ τρόπῳ δι' ὄχλου γίνεσθαι· ἐπεὶ καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτόν τι πειραθησόμενος τούτοις ἐπαγαγεῖν ἀποπεμφθήσεται πάμπαν καὶ ἀποσοθηθήσεται καὶ κατὰπαξ ἀποτραπήσεται, ὡς ἄρα ὁ παρῶν χρυσοβούλλος λόγος τῆς βασιλείας μου διατάσσεται· ὅς καὶ ἐπεχορηγήθη καὶ ἐπεδραβεύθη τῇ αὐτῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ Μονεμβασίας, ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα Ἰούνιον τῆς

(s) Ex regio archio di Corte edidit Sauli Della col. dei Genov. in Galata, II, p. 211.

(t) Instrumentum, quo limites Galatæ desiniun-

Α ἐνισταμένης ἐν ἰνδ. τοῦ 15' ἐννάτου ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὀπσημήνατο κράτος.

Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας ἄγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος.

XX. Imp. Andronici senioris de metropoli Apro. (A. 1304.)

(Hoc privilegium jam edidimus inter constitutiones patriarchatus Joannis Glycis, sub num. XLVIII, tom. CLII.)

XXI. Imp. Andronici senioris aurea bulla pro Genuensibus (s). (A. 1304.)

Cum transmissi fuerint ad Imperium nostrum ex parte Illustris Comunitatis Janue dilectæ fraternitatis Imperii nostri Ambazatores et syndici speciales nobiles et prudentes viri, videlicet dominus Guido Embriacus et dominus Acursus Ferrarius, ad exponenda coram nostro Imperio capitula, ex quibus quedam ad ipsorum Januensium jura videbantur et observari debebant, et quedam de speciali gratia requirebant juxta ea que Imperium nostrum facere consuevit intuitu affectionis, gratie et amoris, quem erga illustre comune Janue Imperium nostrum habet: quibus capitulis per eosdem nuncios expositis et narratis Imperium nostrum annuens ipsa concessit capitula ut inferius distinguitur. Et ecce presens privilegium aurea bulla nostrum munitum eidem illustri comuni Janue concedimus et largimur, ad declarationem, robur et firmitatem immobilis et inviolabilis perseverancie eorundem capitulorum, que accepimus et illa adimplevimus juxta requisicionem ipsius Illustris comunitatis. Quorum capitulorum talis est tenor.

Primo quidem quod habere debeant Januenses in loco Galathe locum quem requisiverunt in forma quadrangula terminatum et assignatum, secundum quod locus ille ambitus est per factam foveam circum circa (t). Et volumus et jubemus, quod a circuitu ipsius loci mensurando vacuus locus totaliter resideat absque habitacione aliqua alicujus persone per spatium sexaginta cubitorum. Et a muro Castri Galathe secundum latitudinem ipsius muri usque ad ipsorum Januensium confines etiam sit locus totus vacuus nec alieni liceat habitacionem facere quoquo modo; infra vero locum predictum habitacionis ipsorum Januensium habeant ipsi Januenses libertatem et mandatum faciendi mansiones et structuras et alias firmitates et omnem aliam securitatem ad eorum voluntatem præter tantum modo murum castri, quod quidem construere in ipso loco volumus non licere.

Item quod habeant in eodem loco Januenses et qui tenentur Januenses libertatem sine aliquo impedimento, et habeant macellum et macellarjos Januensium, et messitas Januensium, Iugiam, hal-

tur, mense Majo ind. 1 a. 6311 (p. Chr. 1302) mandato imperatoris scriptum, ex eodem archio edidit Sauli l. I. p. 209.

neum, proprias sui ecclesias, sacerdotem vel sacerdotem Januenses et Latinos, stateram et ponderatores Januensium, scribas, mansuras et omnia alia que voluerint ad voluntatem et placitum eorum. Ponderare tamen debeant prefati ponderatores ipsorum presente scriba vel alio nuncio ex parte commercii Imperii nostri. Et ipsi quidem Januenses habere debeant omnimodam libertatem et franchiziam ad ponderandum mercaciones eorum: ceteri vero qui redentes sunt commercio Imperii nostri, dare debeant pro ipsa ponderatura id quod est decens secundum ordinationem et consuetudinem, ita quod non possit occultare se vel defraudare commercium.

Item cum in eodem loco sint ecclesie tres Grecorum, super quibus habet omnimodam potestatem sanctissimus dominus generalis patriarcha, debeant ipsas ecclesias habere sacerdotes Greci, et cantare et celebrare in ipsis, quod per ipsum sanctissimum dominum patriarcham generalem annuatum fuerit ordinatum.

Item quod omnes, qui secundum veritatem fuerint Januenses et qui nominabitur et tenebitur Januensis, esse debeat sub examine curie ipsorum Januensium, licet transpositus fuerit ad aliam nationem, sive masculus fuerit sive femina. Si facti essent Greci vel alterius nationis, prout si Grecus vel Greca vel alius qui sub jurisdictione nostra sint vel esse debeant rendabiles imperio nostro, licet efficerentur Januenses, debeant esse sub examine partis Imperii nostri, nec computabuntur in numero et ordinatione franchizie et libertatis Januensium.

Item quod concedimus parti ipsorum Januensium locum habitacionis in terra Smirnarum, et permitimus ipsos habere in eodem loco logiam, balneum, furnum, ecclesiam et alia que specificata sunt particulariter in capitulo de Galata, ut dictum est.

Item quod salvabimus tam in mari quam in terra, in portibus et insulis quas habemus et habituri sumus per gratiam Dei et intercessionem ejus sanctissime Genitricis, omnes Januenses et de districtu Janue et omnes nominatos Januenses et qui pro Januensibus distinguuntur vel tenebuntur, in personis et rebus omnibus eorum, et hiis (u) qui patientur naufragium et inde evaserint, si testificabuntur per literas Potestatis Janue seu Potestatis vel Consulis Januensium qui in partibus Romanie invententur eo tempore quo hoc tale contigerit, et demonstratum fuerit per hujusmodi testimonium ipsos esse Januenses vel de districtu Janue vel nominatos et appellatos Januenses.

Item quod Januenses, et qui dicti fuerint et nominati fuerint Januenses ut supra, si contigerit fieri eis offensio seu dampnum aliquod in terris Imperii nostri de naufragiis provenientibus ad ipsos cum rebus ipsorum, et dampnum passi fuerint de ipsis rebus per aliquos subjectos Imperii nostri,

quod fieri debeat satisfactio ipsius dampni, prout ipsi probaverint in veritate et juraverint in presentia illorum qui potestatem habuerint Januensium presente nuncio Imperii nostri. Probare debeant similiter cum veris juramentis etiam alii qui invententur in eodem naufragio qui evaserint de ipso periculo presente ipso nuncio Imperii nostri, qui vident ipsos testes jurare, ut supra dictum est, et sufficere debeat hoc ad ostensionem et probationem veritatis.

Item quod prestabimus semper parti illustris-comunis Janue et singulis Januensibus et de districtu Janue et illorum, qui tenebuntur ut Januenses, libertatem et franchiziam et immunitatem de cetero semper tam in mari quam in terra, in portibus et insulis nostris quas habemus et habebimus Dei misericordia et per intercessionem sanctissime Dei Genitricis, ita quod omnes Januenses et de districtu Janue et qui tenentur Januenses sint franci et liberi, nichil solventes in tota terra Imperii nostri pro commercio nec causa alicujus exactionis, intrantes videlicet per totam terram Imperii nostri vel exeuntes ex ipsa, vendentes et ementes et ex-cambiantes vel aliquid aliud negociantes modis consuetis mercacionis, preter sal et masticam, stantes et de terra in terram exeuntes, per terram vel per mare, cum mercacionibus vel sine mercacionibus, ad loca deferentes vel inde extrahentes ex emptione vel alio luero et alibi deferentes, personaliter seu realiter.

Item si quis Januensis vel qui tenetur ut Januensis solverit aliquid vel dampnificatus foret in aliqua terra subjecta Imperio nostro, et ablatum esset sibi ratione stallana vel maxerie aut propter aliam causam vel modum operatum fuerit contra dictam franchiziam et libertatem ipsorum Januensium, quod Imperium nostrum facere debeat satisfieri et restitutionem fieri hiis, qui dampnum passi fuerint, totum id quod ipsi tales juraverint in presentia Potestatis seu Consulum Januensium quod delerint illud tali modo aut ablatum fuerit ab ipsis.

Item quod non recipere debeat de cetero Imperium nostrum aliquem Januensem vel de districtu Janue in vassallum, ita quod eximatur et non esse debeat sub examine et jurisdictione Potestatis vel Consulum Januensium, sed debeat ipse talis iudicari per ipsos prout ceteri cives et habitatores Janue.

Item quod non impediemus nec impediri faciemus seu impediri permittemus in tota terra nostri imperii, quam habemus et de gratia Dei Genitricis acquiramus, aliquem Januensem et de districtu Janue propter factum seu delictum vel factum seu rapinam vel debitum alterum in persona vel re aliqua, sed unusquisque Januensis vel qui tenetur Januensis sub culpa ipsius tali modo examinari debeat sub curia et jurisdictione Potestatis vel Consulum Januensium, et quod puniatur et reddat ratio.

(u) *Lege hos.*

nem pro culpa et debito suo, et quod in satisfactio- nem habeat ille qui injuriam vel dampnum passus fuerit, et quod alius Januensis propter tale factum non consequatur offensionem vel dampnum. Si quis vero de terris nostris vel de parte nostra vel aliquis alter, qui non esset de terris nostri imperii nec teneretur ut Januensis, offenderet alium ipsorum Januensium aut esset accusatus de debito vel aliqua alia tali causa, quod fieri debeat super hoc iudicium et examen et vindicta et justitia ex parte nostri imperii summaria et expedita. Similiter fieri debeat ex parte ipsorum Januensium omnibus nostris et omnibus aliis, qui inveniuntur in terris imperii nostri. Erunt nichilominus et operabitur de aliis omnibus, non tantum de illis qui cum juramentis et convencionibus inveniuntur in terris imperii nostri : nam de illis erit id, quod requiritur per ipsas convenciones ipsorum.

Item quod omnes nefarios et malefactores Grecos seu Latinos subditos nobis vel non subditos, preter illos qui de parte sunt illorum qui convenciones et sacramentum nobiscum habent, qui contra comune vel homines Januenses vel contra illos qui tenentur ut Januenses dampna inferrent et molestias, persequuntur et capientes ipsos puniemus secundum juris ordinem : prout similiter ipsi Januenses debent omnes nefarios Januenses et malefactores Janue et qui Januenses dicuntur persequi, sapere et punire secundum juris ordinem.

Item quod Januenses et qui Januenses tenentur habere debeant libertatem emendi de terris nostris, quas habemus et habituri sumus, omnia victualia, preter frumentum et alia semina, et extrahere de terris imperii nostri et sine aliquo impedimento vel dacta comercii vel alterius exactionis.

Item quod de aliis terris, que sunt in mare majori nec sunt subiecte imperio nostro, habeant libertatem ipsi Januenses et qui ut Januenses tenentur extrahere et extrahi facere et portare et facere portare mercaciones quascunque voluerint, et frumentum et victualia omnia, ligna, picem et alumen,

(v) Hujus constitutionis duæ exstant recensiones : una, quam edimus ex Cod. Paris. 1351 A; altera, que ex Cod. Paris. 1357 A edita est in Harm. ed. Heimb. p. xxii sqq. et in Coll. can. ed. Rhallii et Pottii V p. 121 sqq. — Hanc Heimbachius genuinam esse judicat, illam manus recentiori deberi. Sed omnino vapulat : recensio enim, quam edidit, inscribitur Περὶ ἀφίσης τῆς Νεαρᾶς, quo ipso epitomen tantum præstari indicatur : et quæ in Cod. Telleriano mox laudando inter ipsa Athanasii opera exstat recensio eadem illa est, quam nos pro genuina habemus. — Præter Paris. 1351 A et 1357 A modo laudatos complures alii, quibus hæc constitutio insit, mss. Codices innotuerunt : veluti Paris. 1263, 1356, 1382, 1388 et alius Tellerianus, quem Boivin. ad Gregor. ed. Paris. p. 755 excitat : Laur. IV, 10 : Vatic. 847, 856 et 857 : Vindob. jur. gr. 3 : τῶν Ἱερῶν 23 : τῆς ἀγίας Λαύρας 12 : denique Codex Gerasimi, quo Rhallii et Pottii usi sunt. Quam autem recensioem isti Codices continent, non æque de omnibus constat. In Gerasimi Codice epitome tantum habetur, similisque videtur esse Vind. 3; e contrario in Paris. 1382 magna pars recensio-

et omnes alias res sine impedimento aliquo illam eisdem ex parte imperii nostri : et propter hujusmodi mercaciones non debeant cogi solvere quicquid aliquo modo ratione commercii seu alterius dacti.

Item non detinebimus nec detineri faciemus vel permittemus navem aliquam seu aliquod lignum alicujus Januensium vel qui ut Januenses tenentur, nec Januensem aliquem vel qui tenetur ut Januensis, in persona vel rebus, sed habere debeant omnimodam libertatem et spatium exeundi sine impedimento de omnibus terris nostri imperii, personaliter et realiter, nisi forte fuerint inculpati de aliquo debito, furto vel rapina, de quo debeat iudicari in curia Januensi, ita quod per ipsos fieri debeat justa hujusmodi criminis seu debiti expeditio.

Actum fuit hoc presens privilegium Imperii nostri in nostro sacro palatio Blakernarum, scriptum manu notarii aule nostre Nicolai de Perina, mense Martio secunda[e] indictionis..... sexti millesimi octavi centeni duodecimi anni a constitutione mundi secundum numerum Grecorum, secundum vero numerum Latinorum ab incarnatione Domini anno millesimo trecentesimo quarto indictione secunda. — Subsignatum nostra imperiali rubra subscriptione, et roboratum aurea bulla Imperii inferius appensa, ad eorum omnium particulariter distinctiorum capitulorum declarationem et firmitatem et ut ipsa maneat incommutabilia.

C XXII. *Imp. Andronici senioris constitutio synodalis ab Athanasio patriarcha proposita de diversis causis (v). (A. 1306.)*

Νεαρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρῶς ἡμῶν Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως (x).

Εἰ καὶ τινι τῶν δικαιοθέτων ἀπὸ Χριστοῦ ἰθὺς εἶναι τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας ἧς ἔλαβε τῶν ἐθνῶν πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς κληρονομίαν ποιεῖ μόνην, εἴπερ τι ἄλλο τῶν ὄσα ταύτην κατακοσμεῖ ἐξόχως πάντων ὑπερτερεῖν, ὀρθῶς καὶ φρονεῖν καὶ κρίνειν καὶ ἐγκολποῦσθαι τὴν εὐσεβείαν ἐξείνητο,

nis genuinæ, eandemque Paris. 1336, 1388, Vatic. 847, 856 videntur continere; in Laur. IV, 10 duntaxat ὁ τίναξ constitutionis nostre mentionem facit, textus autem injuria temporum interiit. — Allegatur constitutio nostra a Blast. K, 12 et Φ, 8 (ed. Bevoieg. II p. 156 et 258), et ab Harm. V, 8, 9, 95. VI, 3, 8 et 6, 6. Ex Harmenopulo hausit Bonell. II p. 112 sqq.

(x) Ita inscriptio est in Paris. 1351 A et 1388, nisi quod hic πατριάρχου Κωνστ. scribat. In Paris. 1356 sic est : Ζήτησις τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀγίας συνόδου πρὸς τὴν εὐσεβέστατον βασιλέα Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγον περὶ τινῶν κεφαλαίων νομίμων, τύπον ἔχουσα Νεαρᾶς, ἧτις καὶ ἐστέρχηται τότε παρὰ τοῦ εὐσεβέστατου βασιλέως. In Vatic. 847 sic : Ἡ γενομένη Νεαρὰ ἐπὶ βασιλείας τῶν ὀρθοδοξοτάτων βασιλέων τοῦ κυροῦ Ἀνδρονίκου καὶ τοῦ κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κυροῦ Ἀνδρονίκου (forte Παλαιολόγου). Vind. 3 : Νεαρὰ ἐκτεθείσα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμένου καὶ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τῆς γ' ἰνδ. τοῦ σιμγ' ἔτους, ἔχουσα οὕτως. Id.

ἀσύγκριτα οἶμαι τοῦτο καταπλοῦτῆσαι καὶ τούτην μόνην κλέος ἡγεῖσθαι καὶ ἐντρούφημα καὶ γαυρίαμα καὶ δόξης ἀδιαδόχου καὶ βασιλεῖου φρενὸς ἐμπόρευμα μεγαλοφυῆς τὴν ἐκ Θεοῦ βασιλείαν σου· καὶ γένοιτο τούτῃ πρὸς τοῦ παμβασιλέως ἡμῶν καὶ Θεοῦ τῶν βασι ταύτης ἡξίωσιντα: ὑπεραρθῆναι μειζόνως, δι' ἧς ἀγγύτης σοὶ πρὸς Θεὸν καὶ οἰκείωσις καὶ δόξα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παντὸς ἀγαθοῦ τῇ ὑπηκόῳ ἐπίδοσις, ὡς ἡμεῖς λογιζόμεθα καὶ εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν. Οἷς καὶ θαρρόυσα ἡ σήμερον ὧδε εὐρισκομένη πληθὺς σὺν ἡμῖν τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, μηδὲν ἄλλο πνεόντων καὶ δι' εὐχῆς εὐθεμένων ἢ τὸ ἐπιβῆναι πᾶσαν τὴν πατρίδα Χριστοῦ εἰρηναίως καὶ θεαρέστως ἰθυνομένην πρὸς ἅπαν ἰουσιτελοῦν καὶ σωτήριον, ὁ Ἰσρακλῆας, φημί, ὁ Ἀγκύρας, ὁ Σάρδεων, ὁ Καλικηδόνας, ὁ Πισσιδίας, ὁ Ἀπαμείας, ὁ Κρήτης, ὁ Αἰτωλοῦ, ὁ Φιλιππουπόλεως, ὁ Χερσῶνος, ὁ Προικονήσου, ὁ Χίου, ὁ Βερροίας [ὁ Ἀχυράου, ὁ Περγᾶμου, ὁ Βιζύης (y)], ὁ Μεσσηνίας, ὁ Δίρκου, ὁ Καρπᾶτου, οἱ ὑποφύριοι Δυβραχίου καὶ Λωπκαδίου τὰ τῆδε κρατῆσαι εἰς νεαράν ἀναφορὰν πεποιήμεθα τῇ μὲν πολιτείᾳ ἀδιστακτικῶς ἐπιωφελῆ, ἀρμόδιά τε ποιήσαι, καὶ τῷ ζῆλῳ καὶ τρόπῳ τῆς ἀγαθῆς σου καὶ βασιλικωτάτης ψυχῆς περὶ βέλτιστα πρεπωδιστάτην, καὶ συνετήν καὶ πρὸς τὸ εὐνομεῖν τὸ ὑπῆκοον, καὶ δῆπουθεν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀποιχομένοις ἀπονέμησιν πρᾶσφορον, ἐξ ὧν ἀποκλείεται κλυτισμὸς καὶ θεϊκῆς μισοθαποδασίας ἐκείθεν πρεπωδιστάτης τῇ ἐκ Θεοῦ βασιλείᾳ σου καὶ εἰς μνημόσυνον ταύτης ὑπάρξει ἐπαινετὸν καὶ αἰώνιον, περιεχούσης οὕτω τῆς αἰτησεως·

α'. Τοὺς μὴ ἐπὶ παιδὶ τελευτήσας φθάσαντας ἀδρας τε καὶ γυναῖκας μὴ ἀρπαγὴν παντελῆ τὸ μέρος ὑπέχειν τῶν ὑπαρχόντων τὸ ἐνκατολιφθὲν εὐρισκόμενον ζῆν συμφορὰν ἀπάνθρωπον καὶ διπλῆν καὶ πάντη ἀβίωτον, ὡς ἔστι καὶ ἀρμοζόντως κοινολεκτούμενον, μὴ παρὰ τῶν τὰ δημόσια διενεργούντων, μὴ παρὰ τῶν εἰς παροικίαν αὐτοῦς ἔχουσῶν ἐκκλησιῶν ἢ μονῶν, ἀλλὰ τὸ τρίτον τοῦ βίου ἐκείνου τῇ δεσποτείᾳ, τὸ τρίτον τῷ ἀπελθόντι, καὶ τὸ τῷ ζῶντι τὸ ἕτερον. Εἰ δὲ καὶ οὗτος ἀπέλθοι, πατρὶ ἢ μητρὶ ἢ ὀμφαίμονι ἢ ὄσοις προσώποις ἔστι τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν. Εἰ δὲ γε μηδεὶς τῶν ρηθέντων προσῆ τῷ ἀποιχομένῳ, τῷ δημοσίῳ τότε ἡμῖς καὶ μνημοσύνοις ἐκείνου τὸ ἡμῖς.

β'. Καὶ ἕνα πάσαις ταῖς ἡμετέραις πόλεσι κηρυχθῆ, μηδένα κατατολμᾶν ἀναλθῆν ὅσα εἰς χόλον Θεοῦ καὶ βλάβην ψυχῶν διαπράττεσθαι, πορνείαν φημί καὶ μοιχείαν, ἀρβνομανίαν, αἰμομιξίαν ἢ ἀδικίαν ἢ γοητείαν καὶ ὅσα τοιαῦτα τελεῖν, ἀλλ' ἐκδικεῖσθαι

νομίμως καὶ μὴ καταφρονῆσαι, μὴ λήμματι, μὴ προσώπῳ τὸν κρίνειν λαχόντα τὰ τοιαῦτα ἔαν, ἀφελανθρώπου μενούσης τοῦτον δίκης ἐκεῖ, ὅτι μὴ δικάφθου τῆς ἀπωλείας ἀνθρώπου ἀνέσπασεν, οὐδὲ Θεοῦ ἐφάνη διάκονος ἐκδικος εἰς δικαίαν ὀργὴν τοῖς πρᾶττουσι κακὰ, φορεῖν τῇ ἀνενεργησίᾳ εἰκὴ κακῶς προκρίνας τὴν μάχαιραν ἢ Θεοῦ χρηματίσαι διάκονος.

γ'. Καὶ ἕνα προκηρυχθῆ καὶ στεργθῆ, γυναῖκα μὴ ἐπιβρίπτειν αὐτῆς τὴν τιμὴν καὶ μᾶλλον παρθένον τῇ βουλομένῳ. Ἄλλ' εἰ βιάσεται τις ἐν ἐρημίᾳ αὐτῆν, ἐκδικεῖσθαι καθὰ τοῖς νόμοις δοκεῖ· εἰ δὲ ἐκδῆ ἑαυτὴν ἀδιάστως, κουρᾶ καὶ πομπῇ σωφρονίζεσθαι (z). Καὶ μηδὲ τῷ φθορεῖ κατ' ἀμφω προσῆ τὸ ἀζήμιον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἀποπληροῦν τῇ δημοσίῳ τὸ ἐννομον· εἰ δὲ μὴ ἔχη, καὶ πάλιν τὸ ἐννομον.

δ'. Καὶ ἕνα καὶ νόμος ἀκυρωθῆ ὁ ἐπὶ παιδὶ ἀπελθούσῃ διοριζόμενος γυναικὶ ἢ ἀνδρὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος κληρονομεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ζῶντος τὰ τοῦ παιδὸς πάντα πατρῶα, εἰ τύχοι, ἢ μητρικά, τοῖς δὲ τοῦ τελευτώτος γονεῦσι πρὸς τῇ τοῦ τέκνου ἀποβολῇ καὶ τὴν περιουσίαν στερίσκεσθαι ἀδικώτατα, ἀλλὰ τηρεῖσθαι τὸ τρίτον μὲν τῆς προικὸς εἰς μνημόσυνα, τὸ τρίτον δὲ τοῖς γονεῦσι, καὶ τῷ μνηστῆρι τὸ τρίτον ἢ τῇ μνηστῆ (a).

ε'. Ἢνα καὶ ὁ φόνος ἀλοῦς τιμωρῆται ἐννόμως εἰς ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δημεύηται παντελῶς τῶν τέκνων μὴ συνειδῶτων· μεριζομένης αὐτοῦ τῆς οὐσίας κατὰ ψυχὴν, ἐξ ἧς καὶ διδόντω καὶ τῷ παθόντι τὸν φόνον μίαν μερίδα, μόνην δὲ τοῦ φονέως προσκληροῦσθαι τῷ δημοσίῳ. Ποῖον γὰρ δίκαιον μηδὲν λαμβάνειν τὸν φονευθέντα, καὶ μάλιστα εἰ ἐπὶ πενίᾳ καὶ γυναικὶ καὶ παισὶν ἀπεθίωσε (b);

ς'. Πρὸς τούτοις καὶ μοναχοὶ καὶ μονάστριαι μὴ διάγειν ἀτάκτως ἐν πόλεσι, ἀλλ' ὡς τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι περὶ τούτων ἐξεφωνήθη· καὶ τοὺς εἰς πάθη κειμένους, εἰ μὴ βλέψουσιν εἰς μετάνοιαν ἀποκλείεσθαι ἄκοντας τρεφομένους ἄρτω μόνῳ καὶ ὕδατι, εἴπερ καὶ μέλει ἡμῖν τοῦ καὶ βλέπειν Θεὸν καὶ συντηρεῖν τὰ ἡμέτερα.

ζ'. Τὰς ἑορτασίμους τῶν ἡμερῶν καὶ μᾶλλον τὴν ἀγίαν Κυριακὴν ἐν ἀργίᾳ διατελεῖν τοῖς πιστοῖς, σχολάζοντας θείοις νοοῖς, ἀλλὰ μὴ κώμαις καὶ μέθαις, καπηλείᾳ καὶ βαλανείᾳ μὴ ἀνοιγνύοντας ἀπ' ἐνάτης αὐτῆς τοῦ Σαββάτου μέχρις ἐνάτης Κυριακῆς, ἀλλὰ μηδ' ἐν ὄλλῃ νυκτὶ μετὰ δύσιν ἡλίω ἐν καπηλείοις, οὐ λέγω μὴ ἐξωνεῖσθαι, ἀλλὰ μὴ εὐρίσκεσθαι τοὺς συμπίνοντας. Ἀρκεῖ γὰρ ἡ τῆς ἡμέρας αὐτῆς κακία τοῦ πότου τοῖς οἰνοπώλαις.

η'. Εἰ δὲ καὶ γυναῖκα φαῦλα τούτων τις φωραθῆ

τύχον τὸν ἀνδρᾶ εἶναι κληρονόμον τῆς προικὸς προαπελθούσης κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον τῆς γυναικὸς, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς. Νομοθετεῖται δὲ, ὡς εἴπερ ποτὲ τὸ τοιοῦτον τύχοι γενέσθαι, ἕνα μερίζηται ἡ προικὴ ἐπὶ τρισὶ μέρεσι, καὶ ἡ μὲν μία μερίδα διδῶται εἰς μνημόσυνα τοῦ τελευτήσαντος, ἡ δ' ἕτερα ταῖς τοῦ γονεῦσιν, ἡ δὲ τρίτη τῷ καταλειφθέντι μέρει ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς. Ζαχβ.

(b) Verbum ἀπεθίωσε, quod in Paris. 1351 adest, ex Paris 1356 addidi. Id.

(y) Quæ uncis inclusa sunt, in Paris. 1351 A desiderantur, addita a me ex epitomæ hujus constitutionis.

(z) Epitome addit, ὅτι μὴ τὴν νικῶσαν τῇ σωφροσύνῃ ἀπεχαρίσατο.

(a) In Paris. 1351 A ascriptum est hoc σχόλιον· Διὰ τοῦ παθόντος κεφαλαίου ἀνατελεῖται ὁ νόμος ὁ λέγων, ὡς ἔαν ἀποθάνῃ ὁ πατήρ καὶ καταλείψῃ παιδίον, εἶτα τελευτήσῃ καὶ αὐτὸ, εἶναι κληρονόμον τὴν γυναῖκα πάντων τῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων, ἢ

ἐπ' ὀλίγωρον ἔχειν ψυχῶν, τοῦ κανόνος μὴ φρίττων τὸ ἐπιτιμίον, ὑποκαίτω δημεύσει. Ἰδὲως γὰρ ἔργα σκότους τελεῖν τοὺς δοκοῦντας πιστοὺς καὶ κλεπτῶν καὶ πορνῶν προφανῶς ἐργαστήρια πῶς τὴν ἄνωθεν μῆνιν καὶ τοῖς ὀρώσι καὶ σιωπῶσι μὴ ἐπισπάσονται; ἔπου γὰρ καὶ τὸ μόνον οἶνον ὕδατι μίσειν ἐξελέγχειν ἴσμεν θεῖν ἐν ὀργῇ.

θ'. Τὰ τιθέμενα πρόστιμα συμβολαίοις καὶ συμφωνίαις παραβινομένα ἐκδικεῖσθωσαν, ἵνα μὴ ὦμεν ὑπόδοκοι ψεύδους ἐγγράφου, καὶ ἵνα καὶ τὰ συμπεφωνημένα κρατύνωνται ἀδιάλυτα.

ι'. Τὰς ταχθείσας ἱλαστηρίους ἡμέρας τῶν ἱερῶν νηστειῶν πάσας φυλάττεσθαι καὶ μάλιστα τὴν τοῦ Πάσχα χρεῶν, καὶ ἔρηροφαγεῖν καὶ γονυκλιτεῖν, ἐπιπλέον καὶ ἐλεημοσύναις προσκεῖσθαι, κατ' ἐξαίρετον δὲ τὴν τῶν ἀγίων καὶ σιωπηριῶν παθῶν ἐβδομάδα ἐν κατανοῆσει καὶ συντριβῇ διάγειν πάντα ὀρθόδοξον, ὡς μὴ κατηλείων μόνον καὶ βλαβερίων ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πάσης σωματικῆς ἀνέσεως.

ια'. Τοὺς συγκοινοῦντες ὀβριόνοια μὴ τῆς βουλῆς ἀνευ τοῦ ἱερέως, πρὸς τῷ καὶ ἐκκλησιαζόνται. Ὅτι γὰρ μὴ οὕτω ποιῶν ὀφείλει τῷ δημοσίῳ ὄσον εὐρίσκειται καὶ ἡ προίξι.

ιβ'. Ὡς γὰρ διὰ τὴν τῶν πόνων εὐταξίαν ἴσμεν πάντες ἀγαθοῦ χορηγίαν ἀπὸ θεοῦ καὶ πίστεως, οὕτως διὰ τὴν ἀταξίαν τὰ ἀντικείμενα, ὅθεν δεῖ τὴν ἐν νόμῳ ζωὴν τοὺς πιστοὺς καὶ αὐτῆς προτιμᾶν τῆς ζωῆς. Τοῦτο φίλον εἰδότες θεῷ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι βασιλεῖς ἐπισημήνασθαι τὰ τοιαῦτα καὶ γράμμασιν ἐρυθροῖς οὐ κατώκησαν, ὡς τὰ τῆδε καὶ νῦν ἡ ἐκ θεοῦ βασιλεία σου ὑποχρέους κἂν τοῦτω ποιούσα ἡμᾶς ἐπιπλέον καὶ ἀγάπης ἀφύκτοις δεσμοῦσα δεσμοῖς τοῦ αὐτῆς ὑπερέχεσθαι εὐθυμον πρὸς θεοῦ δωρηθῆναι ὑγείαν αὐτῇ μακρὰν τε καὶ νικηφόρον ζωὴν κατὰ τὴν νοουμένων καὶ ὀρωμένων ἐχθρῶν, πρὸς δὲ γε πόνον γῆρα σὺν τῷ κράτει τῷ ἐπιγείῳ καὶ τὴν βασιλείαν οὐράνιον. Ἔιχε καὶ ὑπογραφήν πατριαρχικὴν (c).

XXIII. Imp. Andronici senioris ne civiles magistratus defunctorum metropolitaram vel episcoporum bona invadant (d). (A 1312.)

Πρόσταγμα τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου.

Ἐπεὶ ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Βουλγαρίας ἀνήνεγκε τῇ βασιλείᾳ μου, ὡς, ὁπόταν τις τῶν κατ' αὐτοὺς ἀρχιερατευόντων ἐν τῇ κατ' αὐτὸν τοιαύτῃ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἢ ἑτεροῦς τις τῶν ὑπ' αὐτὸν τελούντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῷ τοῦ βίου χρήσῃται τέλει, διανίστανται τινες τὰ δημόσια διενεργοῦντες εἰς τὰς ἐκεῖσε χώρας καὶ κρατοῦσι τοὺς ὑπηρετούν-

(c) Vind. 3 subscriptionem habet: Ἔιχε καὶ τὸ Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδ. γ' διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας χειρὸς. In Paris. 1557 A recentior manus adscripsit: Ἐκυρώθη μηνὶ Ματίῳ Ἰνδ. δ' ἔτους ς'ωιδ'. Quo significatur, constitutionem nostram a patriarcha anno 1305 propositam ab imperatore anno 1306 confirmatam esse. Zach.

Α τας αὐτῷ, εἴτε μοναχοὶ εἰσιν εἴτε κοσμικοὶ, καὶ ἐπάγουσιν εἰς αὐτοὺς κακωτικά καὶ λυπηρὰ οὐκ ὀλίγα, καὶ ἀναλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν εἴ τι ἄρα καὶ εὐρίσκονται κατέχοντες ἴδιον αὐτῶν, κατακρατοῦσι δὲ ὁμοίως καὶ τὰ κτήματα καὶ εἰσοδήματα αὐτῆς τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς χηρευσάσης δηλονότι κἀντεῦθεν ἐξητήσατο ἀπολυθῆναι τούτου χάριν πρόσταγμα τῆς βασιλείας μου εἰς τὸ μὴ ἐνεργεῖσθαι τοῦτο παρὰ τινος τῶν τοῦ μέρους τοῦ δημοσίου ἢ βασιλείας μου ἀδικον παντελῶς καὶ ἀνόσιον τὸ τοιοῦτον ἔργον λογίζεται, καὶ εἴπερ ἐφθασεν ἐνεργηθῆναι τοῦτο παρὰ τινος, οὐ κατὰ γνώμην καὶ προαίρεσιν τῆς βασιλείας μου γέγονεν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰριμῆς καὶ εἰδήσεως καὶ θελήσεως αὐτῆς καὶ ἐὰν ἤκουε τοῦτο, ἐμελλεν ἐκ τῆς παραυτίκα καὶ ὀργῆς μεγάλης ἐπενεγεῖν πρὸς τὴν ἐνεργήσαντα τὴν τοιαύτην πρᾶξιν, καὶ οὐκ ἐν ἐμελλεν εἶσαι ἀνεκδίκητον καὶ ἀνεύθυνον τοῦτο.

Β Ἐφθασε γὰρ γνωρίσασα, ὅτι καὶ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Γερμανοῦ ἐκείνου πρὸ χρόνων περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως αἰτησάμενου πρὸς τὸν μακαρίτην καὶ ἀοιδίμον βασιλέα κῦριν Ἰωάννην τὸν Δούκαν τὸν θεῖον τῆς βασιλείας μου, λόγος χρυσοβούλλειος (e) ἐξετάθη καὶ προέβη αὐτοῦ διακελευόμενος καὶ ἀποφαινόμενος καὶ καθόλου κωλύων καὶ ἀνακόπτων, ὡς μηδὲν παρ' οὐτινοσοῦν τῶν ἀπάντων ἐνεργεῖσθαι τὸ εἰρημένον ἔργον καὶ διαπραττεσθαι. Τῷ τοιοῦτω δὲ χρυσοβούλλῳ ἀκολουθῶς καὶ τίμιον γράμμα τοῦ ρηθέντος παναγιωτάτου ἀπολείεται πατριάρχου (f), τὴν τοιαύτην διάταξιν βεβαίαν μένειν καὶ ἀμετάτρεπτον εἰς τὸ εἰρηκεῖς παρεγγυούμενον καὶ ἀποφαινόμενον, καὶ φρικώδεις καὶ βαρυτάτους ἀφορισμοὺς ἐπιτιθέμενον τοῖς ἀθετοῦσι ταύτην καὶ μὴ φυλάττουσι. Διὰ τοῦτο καὶ βέβαια ταῦτα καὶ ἀμετάθετα συντηρεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι παρὰ πάντων ἢ βασιλεία μου βούλεται, ἐπεὶ περ καὶ ὅπως σπεύδει αὐτὴ μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἐφέσεως εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἕσμων τε καὶ διατάξεων τήρησιν καὶ ἀσφάλειαν, οἷδε μὲν προηγουμένως ὁ τὰ πάντα εἰδὼς Θεὸς, ἴσασι δὲ καθεξῆς καὶ ὅσοι τῶν εὐφρονούντων ἀνθρώπων τυγχάνουσιν. Ὅθεν καὶ ὅστις ἂν τοῦς δηλωθέντας ἐκκλησιαστικοὺς καὶ φρικώδεις ἀφορισμοὺς ἀθετῆσαι τολμήσειε, προδίλως ὑπεύθυνος μεγάλων καὶ ἀφορήτων ἐπιτιμιῶν γενήσεται· ἀλλὰ καὶ

Δ ἀπὸ τῆς βασιλείας μου ὡς πρόξενος αὐτῇ γινόμενος προκριματισμοῦ καὶ τὸν παρόντα ὀρισμὸν αὐτῆς ἀθετῶν μεγάλην ὑποστήσεται τὴν ὀργῆν καὶ τὴν κάκωσιν. Τοίνυν καὶ προστάσει καὶ διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ὅ καὶ πρὸ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων ἐκύρωσέ τε καὶ ἐβεβαίωσεν, ὡς ἂν μὴ ἔχη τις τῶν τοῦ μέρους τοῦ δημοσίου ἢ τῶν κεφαλατικευόντων ἢ τῶν λοιπῶν ἀπάντων ἀδεια κατακρατεῖν ἀθροῦς πῶς τοῦ κατὰ καιροῦς ἀρχιερατεύοντος εἰς τὴν

(d) Hunc primus edidi in *Delin. Hist. JGR.* p. 134 ex Cod. Paris. 1263. Eadem exstat in Vatic. 640. Zach.

(e) *Supra. Nov. III. Id.*

(f) *Ineditum est. Vide Mortreuil III in ima p. 591. Habetur etiam in Cod. Paris. 1563. Id.*

E. P. ZINGK
IANNINA 2006

ειρημένην ἀγιωτάτην ἀρχιεπισκοπὴν ἢ τινος ἑτέρου ἁγίου ὑπ' αὐτὸν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἢ τινος ὁμοῦ τῶν ἀρχιερέων, μετὰ τὴν αὐτοῦ δηλονότι ἀποβίωσιν, καὶ ἐπάγειν εἰς αὐτὸν κάκωσιν ἢ παραλύσειν τινα καὶ διενόχησιν, καὶ ἀφαιρῆσθαι τὸ τυχερὸν ἀπὸ τοῦ ἰδίου πράγματος αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπέχουσι τελείως ἐξ αὐτοῦ· ἐκτὸς δὲ τούτου εἴ τι ἕτερον πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν εὐρεθῆ, ὀφείλουσιν ἀναδέχεσθαι καὶ κρατεῖν καὶ φυλάσσειν τοῦτο οἱ τοῦ μέρους τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, ὡς περὶ καὶ τὰ λοιπὰ εἰσοδήματα αὐτῆς διὰ καταστίχων βεβαίων καὶ ἀληθινῶν καὶ ὁμολογουμένων, μέχρις ἂν πάλιν ἐγκαταστή ἢν αὐτῇ ἕτερος ἀρχιερεὺς καὶ παραδοῦσιν ταῦτα πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ κανονικὴν καὶ νομικὴν παρατήρησιν. Τούτου γὰρ χάριν ἐγένετο καὶ ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν τῆς βασιλείας μου πρόσταγμα. Πάλιν δὲ τὸ αὐτὸ διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ὅτι δεῖ ἂν μὴ συντηρήσῃ ἀμετάθετον τὸν τοιοῦτον ὄρισμὸν αὐτῆς, γινωσκέτω ὅτι καὶ ἀφωρισμένος μέλλει εἶναι, καὶ οὐδε εἰς θεῖον ναὸν οὔτε εἰς τὴν οὐλὴν τῆς βασιλείας μου μέλλει εἰσελθεῖν· καὶ μὴ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μεγάλην καὶ ἀσυμπάθητον ὄργην εὐρήσει ἀπὸ τῆς βασιλείας μου.

Ἐἶχε καὶ δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρὸς, τὸ Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἡδ. ε', ἂν εἴτε ςωκ'.

XXIV. *Imp. Andronici senioris aurea bulla Manembasiotis concessa. (A. 1317.)*

(Exstat in Historia G. Phranizæ. Vide tom. CLVI.)

XXV. *Imp. Andronici senioris de metropoli Joanninorum. (A. 1312.)*

(Exstat inter acta episcopalia Glycyæ patriarchæ, sub num. 11. Vide tom. CLII.)

XXVI. *Imp. Andronici senioris privilegium mercatoribus Hispanis concessum (g).*

Ἐπεὶ ὁ ὑψηλότατος ρῆξ Ῥαγούνας, Βαλεντζίας, Σαρδενίας, Κόρσικας, κόντος Μπικρετζελόνας, καὶ περιπόθητος θεῖος τῆς βασιλείας μου, κύρ Ἰάκωβος, ἀπέστειλεν εἰς τὴν βασιλείαν μου γρυφὴν αὐτοῦ μετὰ τῶν Κατελώνων πραγματευτῶν, τοῦ τε Μπεριγκάρου Καρμπονέλιω, τοῦ Μπονάτου Ρεutzῆ, τοῦ Γουλγουλλέλου Μπερτουλίνη καὶ τοῦ Τομαζίου ντὲ Ποδίο, δηλοποιούσαν πρὸς τὴν βασιλείαν μου, ἵνα διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην καὶ γνησίαν στοργὴν τῆς βασιλείας μου εὐχάσῃ μὲν οἱ τοιοῦτοι πραγματευταὶ ὄρισμῳ τῆς βασιλείας μου εἰς τὴν χώραν αὐτῆς ἀνενοχλησίας εἰς τὸ ἐνεργῆσαι τὰς δοκούσας αὐτοῖς πραγματείας, σὺν τούτοις δὲ τάξῃ ἡ βασιλεία μου, ἵνα καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῶν μέλλοντες ἔρχεσθαι καὶ εἰς τὸ ἐμπροσθεν εἰς τὰς χώρας τῆς βασιλείας μου διὰ πραγματείας τυγχάνωσι τῆς αὐτῆς ἀνενοχλησίας· ἡ βασιλεία μου μὴ μόνον τοῦτο προσεδίξατο τῆδεως τε καὶ ἐτοίμως, ἀλλὰ σὺν τούτῳ διὰ τὴν ἀγάπην

καὶ γνησίαν στοργὴν, ἣν εἰς τὸν αὐτὸν ὑψηλότατον ρῆγα καὶ περιπόθητον θεῖον τῆς βασιλείας μου κίκτηται, διέκρινε καὶ ἔταξε καὶ πλείονα κυβέρνησιν ἔχειν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὀφειλομένου διδοσθαι παρ' αὐτῶν κομμερκίου ἐπὶ ταῖς πραγματείας αὐτῶν, παρ' ὃ εἶχον πρότερον, καὶ ἐκκοπήν ἤδη ποιῶνται καὶ ἀπ' αὐτοῦ κομμερκίου, οὐκ εἶχον συνήθειαν καὶ εἶδουν, ὡς εἴρηται, πρότερον.

Ἄπολύει γὰρ τὸ παρὸν χρυσόβουλλον αὐτῆς, δι' οὗ καὶ διορίζεται ἐπιδημεῖν ἀκωλύτως τοὺς ἀνωτέρω εἰρημένους πραγματευτὰς καὶ τοὺς ἑτέρους, ὅσοι ἀπὸ τῆς εἰρημένης χώρας τοῦ αὐτοῦ ὑψηλότατου ρηγὸς καὶ περιπόθητου θεῖου τῆς βασιλείας [μου] θέλουσιν ἔρχεσθαι ἐνταῦθα εἰς τε τὴν Θεοδόξαστον, Θεομεγάλυντον καὶ Θεοφύλακτον Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας τῆς βασιλείας μου, ὅσάκις βούλονται, καὶ ποιεῖν ἐν αὐταῖς τὰς πραγματείας αὐτῶν ἀνενοχλήτως καὶ ἀκαταδυναστεύτως, ἀποδιδόναι ὀφείλοντας χάριν κομμερκίου ὑπὲρ ἐμβολῆς εἰς τὰ ἑκατὸν ὑπέρπερα δύο καὶ ὑπὲρ ἐκβολῆς ὁμοίως ἕτερα ὑπέρπερα δύο, εἰς πλείονα δὲ δόσιν μὴ καθέλκεσθαι, συντηρεῖσθαι δὲ μᾶλλον ἀβλαβῶς ἐν τε τοῖς σώμασι καὶ τοῖς πράγμασι αὐτῶν καὶ μηδεμίαν ἄλλην ζημίαν καὶ καταδυναστείαν καὶ ἀρπαγὴν ὑφίστασθαι παρὰ τινος τῶν ἀπάντων τῶν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς βασιλείας μου. Ἔτι γε μὴν καθὼς καὶ τὰ περὶ τούτου ἠτήσαντο οἱ τοιοῦτοι πραγματευταὶ, ἐὰν συμβῆ κινδυνεῦσαι κατὰ θάλατταν καράθιον αὐτῶν ἀπὸ κλύδωνος καὶ πεισῆν εἰς ξηρὰν ἐν τῇ χώρῃ τῆς βασιλείας μου, οὐχ ἔξουσιν ἐπ' ἀδελφίας οἱ ἔποικοι τῆς τοιαύτης χώρας ἢ ἕτεροὶ τινες διαρπάξουσιν καὶ ἀποκερδαίνειν τι ἀπὸ τοῦ περισωθέντος αὐτῶν πράγματος, ἀλλὰ διαφυλαχθήσεται τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα αὐτῶν ἀκινετόμητον· ἐπειδὴ οὔτενας ἂν τολμήσωσι προξενῆται ζημίαν εἰς αὐτοὺς ναυαγήσαντας πραγματευτὰς καὶ ἀφελῆσθαι τινὰ ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ἀποδιδόναι μέλλουσι καὶ ἰκανοποιεῖν καὶ ἀντιστρέφειν κατὰ τὸ ἀκέραιον εἴ τι ἂν ἀφέλωνται, παιδεύεσθαι δὲ καὶ ὡς ἀθετῆται τοῦ παρόντος χρυσόβουλλου τῆς βασιλείας μου· τούτου γὰρ τῆ ἐμφανείᾳ διατηρηθήσονται μετὰ τὸ διδοῖναι τὸ ἀναγεγραμμένον (h) κομμέρκιον ἅπαντες οἱ ἀπὸ τῆς εἰρημένης χώρας Κατελονίας πραγματευταὶ ἀνενοχλητοὶ καὶ οὐχ ὑποστήσονται παρὰ τινος ἀδικίαν ἢ ζημίαν τινὰ ἢ ἐπήρειαν καὶ ἐπίθεσιν οἰανδήποτε.

Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγένετο αὐτοῖς καὶ τὸ παρὸν χρυσόβουλλον τῆς βασιλείας μου καὶ ἐπιβραβεύθη καὶ ἐπεχορηγήθη τοῖς διαληφθεῖσι πραγματευταῖς καὶ τοῖς ἑτέροις ὅσοι ἀπὸ τῆς εἰρημένης χώρας τοῦ δηλωθέντος περιπόθητου θεῖου τῆς βασιλείας μου, τοῦ ὑψηλοτάτου ρηγὸς, θελήσουσιν ἔρχεσθαι ἐνταῦθα καὶ εἰς τὰς ἑτέρας χώρας τῆς βασιλείας μου, εἰς βεβαίωσιν καὶ δεφένδευσιν καὶ ἀσφάλειαν.

hoc privilegium Andronico seniori, et quidem anno 1320 vindicandum esse censuit, Zach.

(h) Malim ἀνω γεγορ. ἰδ.

(g) Editum est ex archivo Barcelonensi in Campany *Memorias hist. sobre Barcelona*, tom. II, p. 408. Ex historia regis Aragoniæ Jacobi II editor

XXVII. Imp. Andronici senioris de metropoli Bryseos (i). (A. 1324.)

Ἡ βασιλεία μου διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἀνωθεν λαβοῦσα ἀδειαν καὶ ἔνδοσιν ἀπὸ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, εἰς πλείονα τιμὴν ἐπιτρέψιν καὶ προδιβάξιν ὄσας ἀν τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν διακρίνοι ἀρμεζούσας πρὸς τοῦτο, θεσπίζει καὶ νῦν διὰ τοῦ παρόντος προτάγματα, εἶναι καὶ εὐρίσκεισθαι τὴν ἀγιωτάτην ἀρχιεπισκοπὴν Βρύσειως εἰς μητρόπολιν, καὶ συναπολαύειν τὸν ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενον ἱερωτάτον ἀρχιερεῖα τοῖς λοιποῖς ἱερωτάτοις μητροπολίταις τῆς θείας καὶ ἱερᾶς μεγάλης συνόδου τῆς αὐτῆς κλήσεώς τε καὶ τιμῆς κατὰ πάντα τρόπον ἧς καὶ οὕτω μετέχουσιν. Ὅθεν καὶ νῦν μὲν ὀφείλει τυγχάνειν τῆς τοιαύτης τάξεώς τε καὶ τιμῆς ὁ ἱερωτάτος μητροπολίτης Βρύσειως καὶ ὑπέρτιμος· καθεξῆς δὲ

ἔσται τοῦτο κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν μέλλοντας εὐρίσκεισθαι κατὰ καιροὺς εἰς γνησίους ἀρχιερεῖς τῆς τοιαύτης ἀγιωτάτης μητροπόλεως Βρύσειως, ἅτε δὴ καὶ τὸ ἔδραϊον καὶ ἀμετακίνητον ὀφείλουτο· ἔχειν τοῦ παρὰ τῆς βασιλείας μου γεγονότος ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ προδιδομένου. Τοῦτου γὰρ χάριν ἐγένετο καὶ ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν τῆς βασιλείας μου πρόσταγμα.

Ἐἴχε τό· Μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰνδ. ζ', δι' ἐρυθρῶν ἡραμάτων τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρὸς.

(i) Exstat in Cod. Vind. Hist. Gr. 63 fol. 49.

(j) Ejusmodi complura pacta insunt tam Libro albo, quam Pactorum libris. Index Libri albi: « Treugua quarta facta per dominum Hugolinum Justinum, nuncium domini ducis et communis Venetiarum, cum Andronico imperatore Romeorum, carta 140. » — Index pactorum libri tertii: « 1310. Pactum firmatum inter Andronicum Palaeologum imperatorem Constantinopolitanum et commune nostrum Venetiarum super treugua annorum duodecim et super negotiis hinc inde fiendis caeterisque capitibus contentis in pacto observandis. Cart. 112. » Et: « 1324. Treugua ad quinque a. servanda cum Palaeologo Imperatore Constantinopolis, cum diversis conventionibus et pactis ibi expressis. cart. 158. » Et: « 1325. Pactum cum imperatore Graecorum Palaeologo super treugua quinque annorum, cum diversis aliis capitibus contentis in pacto observandis cum sacramento. Cart. 215. » — Index Pactorum libri quarti: « Constantinopolis. Pactum, sive initium cujusdam pacti facti inter imperatorem Palaeologum et usitum commune super quibusdam treuguis roboratis et firmatis cum sacramento, ut in fol. 35. » Et: « Constantinopolis 1302. Pactum factum Venetiis cum nuntiis imperatoris Constantinopolitani: super treuguis prius habitis cum sequentibus capitalis juramento observandis. Primo, quod Capitula contenta in treuguis ante habitis firma habemus. Si Graecus intulerit damnum Veneto, corrigatur de vestiario imperatoris. Si autem Venetus damnum intulerit alicui Greco, emendatio fiat per Basilicum nostrum, aut Venetiis de bonis malefactoris, cum recta probatione tamen illorum qui hinc inde damnum passi fuerint, nisi damnum esset manifestum, et si esset dubitatio, fiat probatio per juramentum damnum patet, aut testium. Quod omnes se abstineant negotiari solum, et manere in suo imperio. Item statuitur damna illata inter Venetos et Januenses, nec teneatur imperator aliquid satisfacere de his, quae commissa essent in imperio suo, nec ipse nobis aliquid petere possit. Praeerea remittet omnia damna per solum nostrum illata, in quo erat Capitaneus Nobilis Vir Rogerius Mauroceno, et reddat septuaginta novem milia hyperperorum cum aliis quatuor-

XXVIII. Imp. Andronici senioris de metropoli Bryseos. (A. 1325.)

(Exstat inter constitutiones synodales Esaiæ patriarchæ, sub num. X. Vide tom. CLII.)

XXIX. Imp. Andronici senioris pacta cum Venetiis inita (j). (A. 1285, 1302, 1310, 1324 et 1325.)

XXX. Imp. Andronici senioris aurea bulla, qua praedia nonnulla Ireneæ Augustæ donantur (k).

Λόγος χρυσόβουλλος ἐπὶ τινι δεσποτικῷ βουλήμωτι.

Σπουδάζειν μὲν ἀποδεικνύουσι τὸ νῦν ἡμῶν κείμενον κατὰ σκοπὸν καὶ γνώμην ὡς εὐλογον καὶ οὐχ ὑπερβαῖνον τὸ δίκαιον οὐδ' ἔξω τῶν τοῖς βασιλευσιν ἐξ ἔθους καὶ δεδωγμένων καὶ πεπραγμένων, περισσὸν οἶμαι καὶ παντελῶς ἀκαιρον, καὶ μηδὲ σχεδὸν εἰδότος περὶ τίνων μὲν αἱ κατασκευαὶ καὶ ἀποδείξεις καὶ ἡ περὶ ταύτας παρουσία καὶ δυνάμεις τῶν λόγων, ὅτι περὶ τῶν μηδὲν ἐκδήλων καὶ δίκαιων παντάπασιν ἀνωμολογημένων δικαίων ὄντων ἢ καὶ ἰσχυρῶς ἀντιλεγόμενων, καὶ τότε δὴ τότε καὶ χωρῆσαι δεῖ πρὸς ἀγῶνα καὶ βοηθῆσαι τοῖς δικαίοις πολεμουμένοις. Ὅπου δὲ μὴ μόνον πᾶς τις συνομολογεῖ περὶ τοῦ προκαιμένου, ἀλλὰ καὶ πλέον ἐπιζητεῖ ἵνα περισώσῃται τὸ εἶκος, ὡς ἐλάττονος ὄντος τοῦ γιγνομένου καὶ μηδὲ σχεδὸν ἦκοντος εἰς λόγον πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ δεδωγμένου (l), τί χρῆ

decim milibus, computato damno navis per nostros captae et ductae Nigropontum. Restituet nobis etiam septem milia hyperperorum pro derobatione rerum aliquarum navium eantium Constantinopolim, quando Basilus detentus fuit, et fiet per nos inquisitio veritatis de hujusmodi facto. De damnis vero per nos aut nostros illatis fiet ratio et satisfactio. Et contra de damnis nobis per illos illatis fiet ab imperatore similiter ratio. Insulae captae per nos tempore belli pariter per nos tenebuntur, exceptis aliquibus, quas imperatori dimittemus. Et hanc treugiam observabimus per decennium, et tantum plus, quantum placuerit imperatori. Si vero post dictum tempus aliqua pars vellet renuntiare dictis treuguis, denuntiabit alteri, addito sex mensium termino, ut quisquis hinc inde possit ad patriam suam reverti. Quae omnia supra dicta debeant juramento firmari a partibus, ut clarior est in fol. 40. » Et: « Constantinopolis 1285. Pactum cum imperatore Constantinopolitano subscriptum per dom. Joannem Dandulo Ducem pro firmanda et roboranda treugua decem annorum, cum renovatione conventionum et Capitulorum in elapsis treuguis contentorum et cum additione aliquorum, ut apparet in fol. 282. » Et: « Pactum sive treugua praedicta dom. imperatoris Constantinopolis per ipsum firmata, ut jacet in fol. 291. » Et: « Constantinopolis 1310. Treugua duodecim annorum cum imperatore Constantinopolitano sub eisdem conventionibus et capitulis-immutabilibus contentis in praecedentibus treuguis. fol. 343. » — Haec omnia propudlem lucem videbunt in Tafelli et Thomas Urkunden s. alt. Handels- u. Staatsgesch. Venedigs. ZACH.

(k) Haec, et quae sequuntur quinque aureae bullae, edidit Boissonade Anecd. Graeca, vol. II, p. 57; ex Cod. Paris. reg. Gr. 2103, qui Nicephori Chummi opera continet. Chrysobullum illud, ut et quae demceps exhibentur, Nicephorus composuit, cum sub Andronico seniore a cancellico esset. Cf. Cantacuzen Hist. I, p. 45. Videntur autem haec chrysobulla initio imperii Andronici vindicanda esse.

(l) Forte δεδογμ.

περιττων λογίων κα ζ, τειν ευρασεις επιχειρημάτων
καί ποικίλλειν και τεχνουργειν και μέγα τι δοκειν
άνυτειν, έαυτους δηθεν μέμφεως έξχειρουμένους, μή
ποτε δόξωσι παρκα τδ είκος τι πεπραχότες και υπερ-
δραμόντες τδ είκαιον; δέον δν παντός μάλλον προς
τουναντίον άπιθείν, και σπουδάσαι δείξαι ότι μή
ένέχονται τή αίτια, ώς μεγάλα μέν όφειλοντες δι-
δόναι, μικροίς δ' άμειβόμενοι και τδ κατ' άξίαν
έλοτεροοῦντες. Φιλοτιμιζομαι μέν γάρ επί δωριαίς
τούς βασιλεύοντα; και ταύτας διαίρειν και άπονέ-
μειν τοίς κατá λόγον ύποδεχομένοις, τουτο και βασι-
λεις αύτοι έν γραμμασι βητορευουσι και τούς λό-
γους τής περι τά τοιαῦτα πληροῦσι φιλοτιμίας. Εί
δδ τουτο περι πάντας άκλιώς έξητασμένον εῦ έχον
έστι, τί τις άν φάιη περι τών γνησίως συνημμένων
και ήκόντων κατá γένος εις βασιλείς, και παντα-
χόθεν λαμπράς και μεγάλας επιδεικνυμένων και
προβαλλομένων τας άφορμάς, ώστε σφάς αύτους
βασιλέας, τρόπον δν έφημεν προτεθυμημένους και
βουλομένους χαρίζεσθαι, εῦθύς στρέφειν άλλους και
μεθίλειν εις έαυτούς; ή τουτο και παντί που
δηλον.

α. Εί δδ τουθ' οῦτως, τήν κοινωνίαν έμει του
κράτους, τήν περιπόθητόν μοι Αύγούστην, πότερον
βουλοείσαν μάλλον και αίτησαμένην πᾶς τις άν εκ
παντός έροι τρόπου δίκαιον αύτοίς δη τούτοις, οίς
άν και βουληθείη, εῦθύς και χρήσασθαι τετελεσμέ-
νοις; ή ότι μή βεβούληται μάλλον μηδδ τῶν δικαίων
μεταποιείσθαι και εῦλογωτάτων, άλλην δδ τούτοις
άπονέμει και μικράν τήν φροντίδα, και όσον μή
καθάπτεσθαι μάλλον τών τοιούτων ή δοκαίν άμυδρῶς
άπεισθαι, δια τουτο και μάλιστα ει τι γνοιήμεν
ήμείς κατá ταύτην δη τήν αύτης γνώμην πράξαι
πράττοιμεν άν μηδδν βιασαμένης; 'Εγώ μέν οίμαι
τουτο. 'Αλλά πριν ή τουτο, βοηθεί μέν αύτη τοίς
καθ' ήμᾶς πράγμασι χρήματα ταίς κοιναις χρείαις
είσενεγκούσα, και υπερορξ μέν χρήσεων ίδίωv και
εῦ' οίς είχεν οικείοις αναγκαίοις οῦσιν αναλώσαι
και δαπανήσαι, προτιμα δδ τδ τών πολλών και
επαρκαί αύτοίς τουτον τήν τρόπον πάντα τά δυνατά
παρσχοῦσα, μεγαλοψύχως εις μέσον καταθεμένη
και μηδδν ύπολογισαμένη του καιρού και τών
εῦρεσηκίτων πραγμάτων. "Ότε δη και τοίς όρθῶς
έντεῦθεν λογιζομένοις οῦδδ χάριτος άν έν μέρει
νομισθείη δ νῦν ήμείς δρωόμεν, μηδδν μέν νέον
άποδόντες, εκ δδ τών προσόντων αύτη τά δόξαντα
πράξαντες και κατ' έξουσίαν αύτης πᾶσαν εις τδ
διηνεκδς παραμίνειν, οῦ κατá χάριν μάλλον ή τρό-
πον δν είπαμεν έωνημένα. Ταῦτα δ' είσι τάδε (m)
. . . . . ὦν δη χάριν και του παρόντος ήμίν έδέησε
λόγου, και εκτιθέμεθα τουτον, πάγιον και άτάλευτον
και άμετακίνητον καθιστώντες. Και ήμείς μέν
οῦτως. Τί δδ ήμείς, οί νῦν τε παρόντες τή πε-
πραγμένῳ και χρόνῳ ύστερον τή παντί συνεσό-
μενοι, οί κληρονόμοι τής εκ θεοῦ διδομένης ήμίν

Α ταύτης άρχής και βασιλείας (n), τί φάτε και τί
όμίν δοκεί; μέγα τι τδ πράγμα και έπαχθδς και οῦ
οίον άν και ήμᾶς ύποστῆναι και περισῶσαι θελή-
σαι; ή τουτο μέν οῦδαμῶς οῦδ' άν εις είποι, μικρῶ-
δδ μάλλον και κατηυτελισμένον και άποδείον παρδ
πολύ του είκότος, άγαπητόν δδ και ήμίν, πάντο
όσα εῦρηται λογιζομένοις και άμα συλλογιζομένοις
τδ λαμπρόν άνωθεν και περιφανές και υπερύψηλον
του γένους, εξ ὧν αύτη τίκτεται και ήμίν επιδημεί(ο)
τής άρχής έν μεθέξει οῦτω του θεοῦ βουληθίντος
και έν εῦδοκία θεμένου. Και μήν ει μή τόν τρόπον
τουτον, αλλά κατá τύχην έτέραν προς ήμᾶς ήκε,
τί άν επράξαμεν; οῦ μετεδίωκαμεν άν τών άξίων,
μεγάλων δη τινων άρμοζόντων; και πῶς οῦκ άν
εδόξαμεν του άμέμπτου και τής του κελου επιγνώ-
σεως άναισθητός έχειν; Και τοίνυν φυλάττετέ μοι
δδν χρυσόβουλλον τουτον λόγον ακκτάλυτον παντε-
λῶς, και όσον έν τούτῳ βουλόμεθα εις άει παρ-
μένειν.

β'. Βουλόμεθα δδ τά ειρημένα κατá κλήσιν χω-
ρία τή περιποθήτη μοι ταύτη Αύγούστη έν διηνεκεί
τῆ χρόνῳ δια παντός άνείσθαι άνενόχλητα πιντε-
λῶς, άναπόσπαστα, άπαράθραυστα, και κατá τήν
περιοχήν μέν αύτῶν και νομήν πᾶσαν, οῦ μήν αλλά
και επί πᾶσιν οίς άν και γένοιτο ταῦτα βελτιωθέντα
προελθειν εις έπίδοσιν πόρρω που πάσης άπελη-
λαμένης και άπωσμένης άλλης τε διασειούσης και
μετασταλεύειν πειρωμένης δυνάμειως, και δη και
ψηλαφώσης άπίσης και περιεργαζομένης και άπο-
γραφούσης χειρός. Οῦτε γάρ έτερός τις τών άπάν-
των οῦδεις επιγνωκῶς έσται και πράξας εξ έναν-
τίας τών νῦν ήμίν έγνωσμένων οῦδδν, αλλά και
άπογράφων πᾶς άπῆ μακρόθεν στήσεται, και οῦκ
εγγισί οῦδ' επιμίξει τοίς τοιούτοις, παρεγγειρείν
τολμῶν και ύποτέμνειν και παρλύειν και άλλο-
τριούσιν, είτε τι τών εξ άρχής και μέχρι του νῦν
ήρμοσμένων είτε τών εις ύστερον άμεινόντων και
βελτιόντων γε καθεστηκότων. Οῦ μήν αλλά και
εῦείται ταῦτα παντάπασιν οῦτως έχοντα και μηδδν
ύπανέντα μηδδν περιτραπέντα και εις ήττον ολιση-
σαντα και ύπαχθέντα, μηδ' αύτοίς οίς άν και γνοιή
ή αύτή μοι περιπόθητο; Αύγούστα πρυτανεύσαι
και νείμαι τών εξ έμου και ταύτης δηλονότι γεγεν-
νημένων ή τρόπον έτερον έν μοίρα παιδων ήμίν
γνησίως άφιγμένων (p), οί δη και αύτοι καθέξουσι
δασπόζοντες κατ' έσον ώσπερ άλλοι τι χρήμα τών
ιδίωv αύτης; δικαίοις άπασι και ταῦτα εξ αύτης
κατá δωρεάν και χάριν, ει δδ βούλει κληρῶν είπειν
δίκαιον, θάρρόντως ελληφότες. Οῦ μήν αλλά και
οῦτοι προς τούς εξ αύτῶν, κάκεινοι προς τούς; εξ
εκεινῶν, και οί έφιξής προς τούς καθεξής σφισιν
αύτοίς εις γέννησιν ίδντα; οῦτω δη και κατá βού-
λησιν πᾶσαν άπονενεμηκότες κληρῶσουςιν, ώς αύ-
τοι τρόπον δν έφημεν μεθ' οῦτω μεγίστου και κρα-
τίστου του δικαιώματος έλαχον.

o Longobardia Byzantium venerat.

(p) Innuít, pulo, Andronicum nepotem; forsán
etiam Michaelém Catharum, Constantini filii ex
pellice filium.

(m) Excidit hic catalogus praedictorum Irenae Augustae gratia emptorum et hinc donatorum.

(n) Filius scilicet et nepos Imperatoris.

(o) Irene neptis erat Marcellonis Montisferrati et

Καὶ οὕτω μὲν οὗτοι πᾶν ἔσονται ἴση καὶ ἀλλοίωται καὶ ἡμεῖς παρεγγυώμεθα, δίκαιον ἢ παντὸς μάλλον, οὐδ' ὁμῶν τις τῶν μεθ' ἡμῶν βασιλευπόντων παρβύεται, εἰ μὴ τι ἄλλο Θεοῦ νόμισεν δίκαιον καὶ ἀγαπάκησιν θέμενος ἐν φόβῳ· εἰ δὲ τις καὶ βουληθεῖη (εἴη δὲ μηδαίς), ἀλλ' οὖν τῷ βουλευθέντι καὶ ἡμεῖς εὐθύς ἐπακρίμεθα αὐτῷ δὴ τοῦτο ὅ γε πάντως καὶ πείσεται, κίνησιν Θεοῦ ἐνδίκως μετιούσαν τὴν ὀδίκαιαν.

XXVI. Imp. Andronici senioris avaria bula. qua praedium Cutzi monasterio Serbico in monte Atho ad instantiam Cralis Serbicae conceditur (q).

Λόγος χρυσόβουλλοι ἀποδοῦναι πρὸς τὸν ὑψηλίστον Κράλην Σερβίας.

Ἡ μὲν δὴ τοῦ παρόντος λόγου πρόθεσις πρὸς αἴτησιν ἀπαιτῶν καὶ ταύτην εὐθύς συμπεραίνει. ἦν ὁ τῶν Σερβῶν ὑψηλίστος Κράλης καὶ φίλτατος ἡμῶν οὐχ ὀκνησάντων καὶ πάντω τι δίκαιον, ἀλλὰ καὶ μικρὰν δὲ τινα ἐπιτην ἐπὶ μεγάλῳ καὶ μεγίστῳ προθύμῳ πρᾶγματι. Καὶ μὴ ἔτι γε παρσιτησαμένους ἡμῶν οὐδεὶς ἔν οἷα ἂν ἀφῆκεν αἰτίας ἀρθῆαι λογιζόμενος, ἀλλ' ἤδη καὶ τεταλαισμένην ταύτην πάντες ἂν φαίεν μηδὲν ἀξίον εἶναι, μήτε πρὸς χάριν τοῦ προβαλομένου καὶ δεδωμένου, μήτε αὐτῆς εἴνεκα τῆς ὑποθέσεως, ὑφ' ἧς αὐτῷ καὶ δέδοκται προβαλεῖσθαι τὴν ζήτησιν. Καὶ τοίνυν οὐ ταῦτά γε σπουδαίων ἡμῶν ἂν εἴη, δεῖξαι δηλονότι ὡς εὐλογον τὴν πεπραγμένην καὶ οὐχ ὑπερβαίνον τὴν δίκαιον, ἀλλ' ὅτι γε μὴ τοσοῦτον μόνον ἡμεῖς εὐχὴ εἶναι νομίζαντες τοσοῦτον καὶ ἀποδεδιώκαμεν, ἀλλ' ὅσον ἔδοξε τῷ εὐλόγῳ τοῦτ' αὐτῷ καὶ παρ' ἡμῶν κατὰ γνώμην γεγένηται. Ἀλλὰ πρὶν ἢ τοῦτο, βούλομαι μικρὰν προδικαθεῖν καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ Θεοῦ μίγα πᾶρ ἐμὲ καὶ τὴν ἐκείνου τεταγμένην ὑπ' ἐμοὶ κληρονομίαν διήγημα θέσθαι πρὸς ἀνομολόγησιν αὐτοῦ, κοινὴν δὲ λέγω παρὰ πάντων ἀνθρώπων τῶν εὐσεβῶν ἐλομένων. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ὁ πᾶς σκοπὸς τοῦ παρόντος λόγου σαφῆς γένοιτο καὶ δῆλος τοῖς μαθεῖν βουλομένοις. Ἀθροίζεται μὲν γὰρ ἐξ ἐφῆς στρατιᾶς Περσικῆς πλῆθος καὶ εἰς μέγα καὶ πλείστον ἀθροίζεται, εἴτ' εἰς Θράκην διαβαίνει, ταύτην δὲ τὴν ὑφ' ἡμῶν λέγω καὶ ἡμετέραν, καὶ πανταχόθεν αὐτοῖς δυνάμεις συγκροτεῖται, καὶ γίνονται πολέμοι κατὰ τῶν ἡμετέρων, μεγάλα δὲ τινα καὶ φρονούντες καὶ μελετούντες· καὶ συχνὸν τοῦτοις ἐκ τῶν ὁμογενῶν προτρέουσιν αὐτοῖς καὶ μάλλα αὐτοῖς, καὶ ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἀεὶ γιγνομένων καὶ πλείονων ἐπὶ πολλοῖς ἐς μέγα ἤρτο τὸ κατ' αὐτοῦ, καὶ δεινὸν οἶον καὶ χαλεπὸν ἐνανόμιστο,

ἢ μήπω τῶν ἡμετέρων συνταγμένων καὶ αὐτοῖς δὴ τοῦτοις ἀντεπεξιώντων. Καὶ γοῦν ἀδείας ἐπειλημένοι καὶ θράους ὑπ' αὐτῆς πλησθέντες ἐδόκουν ἀνυπόστατοι τινες εἶναι καὶ ἀκατάσχετοι ταῖς ὀρμαῖς· καὶ ἦσαν πολλῶν τινι τῷ φρυάγματι ἐκηρμέναι καὶ βένοντες πανταχόθεν ταῖς ἐκδρομαῖς. Εἴτ' αὐτοῖς εἰς ἓν συνήλθον ἐπὶ τοῖς πλήθεσιν ὑπερφρονούσι, καὶ δεινὸν μὲν παθεῖν οὐδὲν εἰς νοῦν βάλλουσιν οὐδ' ἔσσεσθαι πολεῖν αὐτοῖς οὐδ' ἀπαντῆσαι, πάντα δ' αὐτοῦ δρᾶσαι μάλλον καὶ καταπράξασθαι δεδωθήσθαι. Καὶ οἱ μὲν οὕτως· ἡμεῖς δ' αὐτοῖς ἐπὶ Θεῷ βλέποντες καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα παρετατόμεθα ἐξ ἐναντίας. Καὶ τοίνυν τῶν ἡμετέρων συνιόντων ὑπὸ Θεῷ στρατευμάτων, καὶ λαμπρῶν δὴ καὶ τούτων καὶ γενναίων ὄντων καὶ σφίδρ' ἀμύνεσθαι δεδωμένον, οὐκ ἐπὶ τοῦτοις ἡμεῖς δεῖν ἐγνωμεν τεταρβηκέναι, οὐδ' ἐπὶ τῇ ῥομφαίᾳ (r) καὶ τοῖς τόξοις, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ τὰ βάλλοντα τοὺς ἐχθροὺς ἀνεμνομεν βέλη. Καὶ τὸ ἐκεῖ μὲν ἐντεινόμενον τόξον μόνον οὐχ ἐωρῶμεν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐτοιμωζόμενα σκευὴ θανάτου (s)· ἐλπίζοντες δ' ἡμεν καὶ μάλλα τι ἐπὶ τοῦτοις ἐλπίζοντες καὶ ὀρῶμεντες, καὶ ἤκιστα οὐδαμῆ ἐψεύσθημεν τῶν ἐλπίδων. Ἀλλὰ τί δὴ καὶ γίνεται; Σφάττει μὲν τοὺς πολεμοῦντας ἢ τοῦ Θεοῦ μάχαιρα, καὶ μεθύεται πλησθεῖσα τῶν ἐξ αὐτῶν αἱμάτων (t)· συντρίβεται δ' αὐτῶν πάντα τόξα, καὶ ἦν ῥομφαίαν ἀνίστασαν καὶ ἠπέλησαν καθ' ἡμῶν στρέφεται καὶ εισελαύνει τὰς αὐτῶν καρδίαις (u), καὶ πίπτουσι μὲν πάντες, οὐκ ἐν ταυτῷ, πάντες δ' ὁμῶς· φεύγει δὲ τούτων οὐδεὶς καὶ σέσωσται οὐδαμῆ οὔτε γῆς οὔτε θαλάσσης. Καὶ τοίνυν ἴσταται τοῦτο περιφανὲς καὶ μέγα καὶ πικρὸν τρόποιον καθ' ἧς ἐφημεν τῶν ἀσεβούντων ἐπάρσεως. Καὶ πολλοὶ δὲ τινες καὶ παμπληθεῖς ὄντες κτεινόμενοι καὶ ἀλιτκόμενοι πλείους ἔδοξαν ἢ τῆς σφαγῆς καὶ τῆς πληγῆς ἐκτὸς ὄντες. Καὶ γοῦν πάνθ' ὅσα νομίζαντες καὶ θαρσύναντες καθ' ἡμῶν ἦσαν, πάντ' ἐπὶ τὰς σφῶν αὐτῶν κεφαλὰς Θεοῦ τρέπει (v), δε καὶ ἐν ἰσχυρῷ δεδύξασται (x) καὶ τῶν βραχίων αὐτοῦ οὐτ' ἀντερίζει οὐτ' ἐστὶν ἀντέχων οὐδεὶς. Καὶ τὸ μὲν τῶν ἀσεβῶν καὶ πολεμίων τέλος τοιοῦτον, τοιοῦτον καὶ τὸ κατ' αὐτῶν ὑπὲρ τῶν εὐσεβούντων ἡμῶν τρόποιον ὑπὸ Θεῷ πολεμούντων καὶ παρατατομένων. Τοῖς δ' ἡμετέροις τότε στρατεύμασιν οὐ μικρὰ δῆπουθέν ἐστὶν ἐν οἷς καὶ συνήρατο καὶ συνέπραξε καὶ ἡ Σερβικὴ δυνάμις (y), ἰσχυρά τις καὶ αὐτὴ καὶ γενναία, ὁμοίως τοῖς πολεμοῖσι χωροῦσα καὶ κατ' αὐτῶν προθύμως δεσφῆ τι πλείστον συβρῆγγυμένη. Ἐκλέγει γὰρ ταύτην ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ὁ ἐμὸς οὗτος φίλτατος παῖς, καὶ καθοπλίζει οὐ τὰ

(q) Crates ille Serviae, qui infra Imperatori dicitur ὁ ἐμὸς οὗτος φίλτατος παῖς, duxerat Simonidam, Irene et Andronici filiam. Vide Nic. Greg. VI, 9, 3; Cantacuz. Hist. I, 7.

(r) Psal. xliii, 6

(s) Psal. vii, 12.

(t) Forsan ex Isaiā sumptus color. Cap. xxxiv, Ἐμεθύσθη ἡ μάχαιρά μου., ἡ μάχαιρα τοῦ Κυρίου ἐνεπλήσθη αἵματος.

(u) Psal. xxxvi, 15.

(v) Psal. vii, 16: Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ.

(x) Exod. xv, 16: Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδύξασται ἐν ἰσχυρῷ.

(y) Ad hanc expeditionem et Servici exercitus societatem videtur referenda Cralis cum Andronico, apud Cantacuzenum I, c. 7, p. 23, expositio de duobus Comanorum millibus, quos post bellum Imperator Crali non reddiderat, sed Graecis copulis iniuiscerari.